

-390-

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
ZENIČKO-DOBOJSKI KANTON
OPĆINA ZAVIDOVICI
OPĆINSKO VIJEĆE

Broj: 01-05-4024/17-AP-11

Datum: 30.05.2018. godine

**STRATEGIJA
OMLADINSKE POLITIKE OPĆINE ZAVIDOVICI
ZA PERIOD 2018. – 2023. GODINA**

S A D R Ž A J:

• Uvod.....	3
• Mladi i zapošljavanje.....	5
• Sport i sportske aktivnosti mlađih.....	17
• Maloljetnička delikvencija.....	26
• Obrazovna politika za mlade.....	31
• Mladi i civilno društvo.....	38
• Kulturno i medijsko djelovanje mlađih.....	40
• Zdravstvena zaštita mlađih i borba protiv ovisnosti.....	46
• Socijalna zaštita i standard mlađih.....	50
• Rezultati ankete.....	55
• Zaključak.....	69

UVOD

S ciljem definisanja i uređenja politike prema mladima, Općina Zavidovići je pristupila izradi Strategije omladinske politike općine Zavidovići za period 2018. - 2023. godine.

Omladinsku politiku (engl. youth policy) predstavljaju sveukupne mjere i aktivnosti državnih organa, institucija i organizacija koje su usmjerene na unaprijeđenje položaja i životnih prilika mlađih, a u odnosu na potrebe mlađih.

U Bosni i Hercegovini omladinska politika definisana je na nivou entiteta i to: Zakonom o mlađima Federacije Bosne i Hercegovine i Zakonom o omladinskom organizovanju Republike Srpске.

Zakon o mlađima Federacije Bosne i Hercegovine omladinsku politiku definiše na sljedeći način: "Politika prema mlađima predstavlja ukupne institucionalne mehanizme brige vlasti prema mlađima." (Zakon o mlađima Federacije Bosne i Hercegovine, «**Službene novine Federacije BiH**», broj: **36/10 od 16.6.2010.godine.**)

Riječ je o svjesnim i manje ili više sistematskim intervencijama države, odnosno njenih organa u društveno polje omladinske problematike (obrazovanje, odgoj, zabava, kultura, zdravstvena zaštita, zapošljavanje, sport, informisanje mlađih...) s namjerom da se ono kao cjelina ili pojedini njegovi segmenti usmjere u određenom pravcu.

Mladost je posebno životno razdoblje u kojem se, uz tjelesno i duševno sazrijevanje, odvija i proces integracije pojedinca u društvenu zajednicu. Tokom tog razdoblja od mlađih se očekuje da razviju socijalne vještine i sposobnosti za preuzimanje trajnih društvenih uloga na svim područjima ljudskog djelovanja. Taj proces u pravilu traje dok se ne postigne primjereni stepen socijalne autonomije, odgovornosti i samostalnosti.

U svjetskim okvirima period mlađosti se različito definiše (npr. u Evropskoj uniji mlađost traje do navršenih 35 godina starosti, u Maleziji do 40. godine).

Prema Zakonu o mlađima Federacije Bosne i Hercegovine "**omladina**" ili "**mladi**" su osobe u životnoj dobi od navršenih 15 do navršenih 30 godina starosti.

Prema zadnjem popisu stanovništva iz 2013. godine na području općine Zavidovići živi 35 988 stanovnika. Od toga na mlađo stanovništvo (15 do 30 godina) otpada 8 616 stanovnika ili 23,94% (S obzirom na dokazane manjkavosti popisa stanovništva, nećemo pogriješiti ako budemo ovaj broj zaokruživali na 10.000 mlađih u odnosu na procjenu broja stanovnika od 42.000).

Omladinski sektor označava dio društvene zajednice koji obuhvata sve vladine organe i institucije, ustanove, nevladina udruženja, domaća i strana fizička i pravna lica koja se bave pitanjima mlađih ili su subjekti od značaja za promociju i zaštitu uloge i pozicije mlađih, a imaju prava i obaveze u skladu s ovim zakonom; (Zakon o mlađima Federacije Bosne i Hercegovine, «**Službene novine Federacije BiH**», broj: **36/10 od 16.6.2010.godine.**)

Strategija prema mlađima jeste dokument institucija vlasti sa programskim pristupom djelovanjima prema mlađima što uključuje definirane probleme i potrebe mlađih, strateške pravce djelovanja te ciljeve strategije i mjere za realizaciju ciljeva strategije. (Zakon o mlađima Federacije Bosne i Hercegovine, «**Službene novine Federacije BiH**», broj: **36/10 od 16.6.2010.godine).**

Strategija omladinske politike ima za cilj da:

- opiše status, prava i odgovornost i ulogu koju mlađi treba da imaju u lokalnoj zajednici,
- pokrene inicijative i ideje o kreiranju državne politike za mlade, koja bi krenula sa lokalnog nivoa,
- praktično pokaže da su mlađi važni svojoj lokalnoj zajednici.

U Strategiji je prezentirana analiza stanja iz sljedećih oblasti: Mladi i zapošljavanje, Sport i sportske aktivnosti mladih, Maloljetnička delikvencija, Obrazovna politika za mlade, Mladi i civilno društvo, Kulturno i medijsko djelovanje mladih, Socijalna zaštita i standard mladih, te oblasti Zdravstvene zaštite i prevencije ovisnosti.

U okviru Strategije, nakon svakog poglavlja, obrađeni su strateški ciljevi, radni plan sa predviđenim mjerama poboljšanja, nosioci aktivnosti i period implementacije navedenih aktivnosti.

Također je provedena online anketa na osnovu koje je izvršena analiza stanja i potreba mladih ljudi. Anketa je provedena na uzorku od 200 mladih ljudi.

Evaluacija *Strategije* izvršit će se za 5 godina, kada će se donijeti nove mjere ili uskladiti postojeće.

MLADI I ZAPOŠLJAVANJE**Analiza stanja**

Cilj ove analize je sagledavanje činjenica radi mogućnosti definisanja i određivanja polazne osnove za stvaranje uslova za zaustavljanje rasta nezaposlenosti a porast zaposlenosti mladih, odnosno stvaranje uslova za reaktiviranje i angažovanje resursa tržišta rada sa ciljem unapređenja efikasnosti zapošljavanja mladih.

Nadalje, kroz analizu tržišta rada i identifikaciju njegovih potreba i nedostataka, uvažavajući nivo obrazovanja i mogućnosti mladih, nastoji se kreirati dugoročna politika zapošljavanja i obrazovanja mladih za postojeće tržište rada, koje bi bilo u stanju apsorbirati proizvedene kadrove, struke i zanimanja.

Tržište rada kao nerazdvojni dio ekonomskog, obrazovnog i pravnog sistema ima svoje specifičnosti uslovljene stepenom razvoja društva u cjelini, historijskim naslijedjem i usvojenim sistemom vrijednosti. Ono ima određenu slobodu djelovanja, ali i odgovarajuću društvenu regulativu. Moguće je detektovati određene tendencije, prisutne duži vremenski period u ovoj oblasti, a koje su prvenstveno posljedica ukupnih reformskih promjena tipičnih za zemlje u tranziciji. Jedna od evidentnih tendencija jeste i značajan priliv osoba na evidenciju nezaposlenih, prvenstveno zbog ekonomskih razloga, organizaciono-tehničkih i drugih promjena u preduzećima ali i nesnalaženja pojedinaca u procesima tranzicije.

Jedan od najvećih problema na području Općine Zavidovići je nezaposlenost mladih osoba, o čemu nedvosmisленo svjedoče i brojne analize i izvještaji sa Biroa za zapošljavanje. To ih dovodi u nezavidan položaj, zbog čega veliki broj njih rješenje traži u „odlasku“.

Izvještaj Evropske komisije o napretku BiH u oblasti zapošljavanja i socijalne politike za 2016.godinu, ukazuje na problem i sugerije pravce djelovanja:

„Mjere aktivne politike na tržištu rada koje uključuju obuku, stažiranje, samozapošljavanje i javne radove sa ciljem da se podrži zapošljavanje ugroženih grupa, kao što su osobe s invaliditetom i oni koji su dugo nezaposleni, nisu efikasno provedene i stopu nezaposlenosti među ovim ciljnim stanovništvom i dalje su visoke. Potrebni su dodatni kapaciteti i finansiranje kako bi se ljudi stimulirali da aktivno traže posao. I dalje dominiraju mjerne pasivne politike na tržištu rada.“

(Izvještaj o Bosni i Hercegovini za 2016. godinu uz dokument Saopštenje Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom odboru i Odboru regija;strana46.;

<http://www.dei.gov.ba/dei/dokumenti/prosirenje/default.aspx?id=17660&langTag=bs-BA>)

Navedeni izvještaj samo dokazuje činjenicu da je veliki dio problema iz oblasti zapošljavanja direktna posljedica mjera i politike viših nivoa od nivoa na koje nije jednostavno utjecati sa nivoa lokalnih zajednica.

Koordinacija svih društvenih faktora i savremene države je ono što nedostaje za lakše zapošljavanje mladih. Državni organi, državne institucije, tržište rada, ekonomski sektor, bankarski sektor, omladinske organizacije, državne i privatne institucije formalnog obrazovanja - osnovno, srednje, više i visoko obrazovanje su upravo ti nosioci koji bi zajedničkim radom trebali da pronađu rješenje za problem zbog kojeg se mladi masovno iz dana u dan iseljavaju iz naše Općine ali i države. Potreban je multidisciplinarni pristup i istovremeno angažovanje i povezanost svih nadležnih institucija (od ministarstava na različitim nivoima, općinskih službi, univerziteta, pa do osnovnih škola).

Prema podacima Ujedinjenih nacija u Bosni i Hercegovini (UNCT BiH), samo je 8% mlađih uspješno pokušalo pokrenuti vlastiti biznis, dok 28% nije pokušalo zbog komplikovanih procedura, njih 10% je pokušalo i odustalo, a 54% nije zainteresovano za vlastiti biznis. Iz istog izvora potvrđuje se da 58% mlađih nema nikakav prihod, a samo 4% ima prihod preko 600 KM. Po istom, važno da se pruži mlađim ljudima dovoljno mogućnosti sezonskog, povremenog i privremenog zapošljavanja kroz npr. „Servis povremenog i privremenog zapošljavanja učenika i mlađih“, kao i da se izbjegne rad „na crno“

Dakle, na osnovu provedenih istraživanja i prikupljenih podataka, imajući u vidu zaključke istraživanja EK i UNCT, radna grupa je identifikovala neke od najčešćih problema s kojim se susreću mlađi općine Zavidovići, a čije rješavanje može dovesti do smanjenja stope nezaposlenosti:

1. Slaba veza između obrazovanja i tržišta rada

- Na nivou Federacije BiH i kantona, obrazovni sistem još nije uskladen sa potrebama tržišta rada pa tako ni na području Općine Zavidovići. To je posljedica, do nedavno, slabe komunikacije između predstavnika obrazovnog i privrednog, naročito privatnog sektora, tj. neusklađenosti nastavnih planova i programa sa potrebama tržišta rada. Na nivou ZDK su u toku određene aktivnosti na rješavanju ovog problema kako bi se u skorijoj budućnosti olakšalo zapošljavanje mlađih odmah po završetku škole, ili u najmanju ruku dovelo do većih mogućnosti za sticanje prvog radnog iskustva (odrađivanje pripravničkog /volonterskog staža).

2. Ponuda radne snage je daleko veća od potražnje, a poslodavci nisu voljni zapošljavati mlade bez radnog iskustva koji imaju malo stručnih znanja i vještina

- Veliki broj mlađih nema mogućnost zaposlenja zbog nedostatka radnog iskustva, te je cilj obezbijediti im obavljanje pripravničkog /volonterskog staža.
- Iako volonterski rad ne ulazi u radni staž, on se priznaje kao radno iskustvo. Po završetku volonterskog rada, koji traje 6 mjeseci /godinu, svi uposleni po ovom osnovu stiču pravo polaganja ispita općeg znanja, a pruža im se mogućnost prijavljivanja na konkurse gdje je potrebno određeno radno iskustvo. Postoje dva propisa koja tretiraju volonterski rad: 1. Zakon o radu (“Službene novine FBiH”, br. 26/16) i 2. Zakon o volontiranju FBiH (“Službene novine FBiH”, broj: 110/12) – Zvanično stupio na snagu 21. januara 2013. godine.
- Poslodavci nisu upoznati sa svim zakonskim okvirima, tj. prednostima angažovanja pripravnika /volontera: Kada su u pitanju plaćanja javnih prihoda za angažman volontera do sada je bila obaveza navedenih 35% od najniže plaće doprinosa za nezaposlenost plus 22 KM fiksno za osiguranje u određenim okolnostima. Izmjenom Odluke o visini doprinosa za PIO /MIO osiguranje za lica osigurana u određenim okolnostima koja je objavljena u Službenim novinama FBiH broj: 26/14 od 4. aprila, 2014. godine, naknada sa 22 KM je povećana na 30 KM. Izdvajamo izmjenu iz tačke 3., doprinos za PIO /MIO za lica koja obavljaju poslove bez zasnivanja radnog odnosa volonterski rad i obavljanja pripravničkog staža u skladu sa članom 26. Zakona o radu. Dosadašnjom odlukom doprinos za PIO /MIO uplaćivao se isključivo za volontere i to u iznosu od 22 KM, novom odlukom visina doprinosa iznosi 30 KM uz naznaku da se sada isti uplaćuje kako za volontere, tako i za pripravnike sa kojima se sklapa ugovor o obavljanju pripravničkog staža bez zasnivanja radnog odnosa. Ova odluka stupila je na snagu 5. aprila, 2014. godine.

- U prilogu se vidi struktura nezaposlenosti u Općini Zavidovići po godinama starosti, dužini čekanja na posao i po spolu zaključno sa 05/17, te stepenu obrazovanja kao i broju nezaposlenih mladih osoba (mladih od 30 godina). Podaci upućuju na to da je neophodno provesti hitne mjere u rješavanju ovog problema.

3. Neinformisanost o mogućnostima zaposlenja, stanju na tržištu rada i programima za zapošljavanje

- Mladi nemaju kvalitetnu informaciju o potrebama tržišta rada (koja zanimanja se traže, a koja su višak) te odabiru zanimanje, škole i studije bez razmišljanja i prethodnog ispitivanja potreba tržišta rada i odabiru suficitarna zanimanja koja im ne mogu obezbijediti zaposlenje.
- Mladi nisu dovoljno upoznati sa svim poticajnim mjerama koje se nude od strane Zavoda za zapošljavanje, raznih Ministarstava na različitim nivoima, kao i od strane Općine. Ovi programi su osmišljeni na način da predstavljaju pogodnosti i za poslodavce i za radnike. Na ovaj način poslodavcu je omogućeno angažovanje dodatnih radnika po jako povoljnim uslovima, a radnicima je omogućeno sticanje dodatnog ili prvog radnog iskustva. Međutim, mnogi poslodavci nisu zainteresovani, ili pažljivo biraju ove programe zbog sporih procedura i velikih kašnjenja u refundiranju sredstava od strane države.

4. Nedovoljna sposobljenost za savremene uslove rada

- Mladi nisu adekvatno educirani u skladu s tehnološkim napretkom kojeg poslodavci zahtijevaju, te ih je potrebno educirati po zahtjevima modernih načina i uslova rada. Naime, mladi npr. poznaju strane jezike, ali nedovoljno razpolažu fondom riječi za poslovno komuniciranje, poznaju rad na računaru ali ne posjeduju potrebne certifikate kao dokaz.

5. Pasivan odnos mladih prema pokretanju vlastitog biznisa i neinformiranost o različitim postojećim programima samozapošljavanja

- Mladi nisu poduzetnički educirani i ne poznaju mogućnosti poduzetništva i pokretanja vlastitog biznisa.
- Ne znaju kako od svoje ideje napraviti poslovni plan i pokrenuti vlastiti biznis.
- Ne znaju dovoljno o poticajima i mogućnostima koje im se daju kao mladim biznismenima.
- Mladi se ne usuđuju registrovati djelatnosti po programu za samozapošljavanje od strane različitih institucija, zbog velikih kašnjenja u isplati od strane istih. To u velikoj mjeri otežava mladim ljudima funkcionisanje u prvoj godini poslovanja, kada je upravo i potreban poticaj u cilju razvoja biznisa.

6. Mladi ne žele raditi u privatnom sektoru, već radije ostaju nezaposleni duži vremenski period dok im se ne ukaže prilika za posao u javnom sektoru

- Veliki broj mladih je nezaposleno iz razloga što traži priliku da pronađe posao u javnom sektoru i to iz razloga što smatra da su prava radnika u privatnom sektoru ugrožena za razliku od javnog (manja ali «sigurnija» plaća, veća prava na odmor i sl.)
- Mladi provode jako puno vremena čekajući na posao u javnom sektoru, tako da se često desi da zbog toga pređu određene dobne granice za različite programe zapošljavanja i samozapošljavanja, ali i teško dolaze do bilo kakvog zaposlenja zbog godina i nedostatka radnog iskustva.

7. Nepoznavanje metoda i načina aktivnog traženja posla

- Mladi nisu informisani o aktivnom pronalaženju posla, ne koriste info portal i ne znaju na pravi način prezentirati poslodavcu svoja znanja, vještine i sposobnosti kao ni napisati adekvatnu i potpuno istinitu biografiju (CV), jer ne poznaju zakonske procedure kao ni prednosti pri zapošljavanju i prikupljanju dokumenata koja se traže, te vrlo često ne apliciraju na radna mjesta za koja imaju potrebne kvalifikacije.
- Mladi imaju svakodnevni pristup internetu, što je danas glavno mjesto za traženje poslova. Međutim, njihova pažnja je umjesto portala za zapošljavanje (posao.ba, job.ba, i sl.) usmjeren na društvene meže i slično.

8. Velika migracija radno sposobnih iz ruralnog područja

- Mladi iz ruralnog područja ne koriste mogućnosti u okviru poljoprivredne proizvodnje ili drugih vrsta samozapošljavanje u svojoj mjesnoj zajednici i na svojoj zemlji, nego radije biraju brži način zarade osnovnih sredstava radom u preduzećima ili, nažalost, u privremenom radu u inostranstvu. Mladi ljudi se odlučuju na izuzetno teške poslove u većim urbanim sredinama ili inostranstvu ne razmišljajući o mogućnostima za zaradu u okviru poljoprivredne proizvodnje, seoskog turizma i sl.

1. Razvoj poduzetničke kulture mladih

- U općinskom Budžetu u stavci za razvoj poduzetništa predviđjeti sredstva za razvoj poduzetništva mladih kroz promociju poduzetništva mladih i animiranje mladih za pokretanje vlastitog biznisa, organizovanje edukacija, pisanje biznis planova, podrška u vidu grantova za pokretanje biznisa mladih, kreditna podrška, olakšati proces registracije biznisa (ukidanje/smanjenje komunalnih taksi gdje god je to moguće).
 - Promocija poduzetništva mladih je iznimno važna jer ohrabruje mlade da pronađu alternativna rješenja na tržištu i budu u korak sa ekonomskim trendovima. Dakle, za promociju je jako važno birati teme od značaja kao i kvalitetne paneliste koji će potaći mlade da dođu čuti praktično iskustvo razvoja vlastite poslovne ideje. Cilj nije naučiti mlade ekonomskim definicijama, već ih sistemski od najnižih razreda osnovne škole, pa i predškolskih uzrasta, poučiti o poduzetništvu kroz praktični rad, naučiti ih da su slobodni izražavati svoje ideje, naučiti ih kako te ideje predstaviti i provesti u djelo te time jačati njihovo praktično iskustvo.
 - Kreiranje poslovnog plana je prvi korak koji trebate uraditi kada se započinje neki posao, u okviru nove ili već postojeće kompanije. On pomaže da se realno sagledaju prilike i prepreke koje se nalaze u okruženju, sazna ko je konkurenčija, koji efekti se mogu očekivati od posla, te da li će taj posao u određenom vremenu biti finansijski isplativ.
 - Općina će dio sredstava kojima raspolaže usmjeriti na poticanje razvoja poduzetništva mladih u vidu bespovratnih grant sredstava, koja će u velikoj mjeri pomoći mladima u pokretanju biznisa i “preživljavanju” prve godine poslovanja.
 - Općina će dio sredstava kojima raspolaže usmjeriti na poticanje razvoja poduzetništva mladih u vidu dodjeljivanja kreditnih sredstava sa gracie periodom, kako bi se mladima olakšao proces registracije, uređivanja prostora, nabavke opreme i sl.
 - Općina će olakšati proces registracije biznisa za mlade tako što će iskoristiti svaku priliku za ukidanje ili smanjenje općinskih komunalnih taksi.

2. Usklajivanje obrazovnog sistema sa potrebama tržišta rada

- Sastavljanje izvještaja o stanju i potrebama tržišta rada i dostava istog osnovnim i srednjim školama na području Općine, s posebnim osvrtom na deficitarna zanimanja (Zavod za zapošljavanje, Kanton, Općina).
 - Budući da veliki broj mladih upisuje srednje škole i fakultete ne uzimajući u obzir statističke činjenice sa Birom za zapošljavanje, danas imamo veliki broj kvalifikovanih i visoko obrazovanih osoba koje dugo vremena ne mogu doći do zaposlenja zato što tržište jednostavno nema potrebu za njihovom strukom. Zbog toga je neophodno svake godine, prije završetka školske godine, provesti anketu o potrebama tržišta rada i na osnovu rezultata i izvještaja napraviti prezentaciju za osnovne i srednje škole kako bi učenici znali koja zanimanja se traže i kako će najbrže doći do zaposlenja po završetku srednje škole ili fakulteta.

- Kreirati program savjetovanja u osnovnim i srednjim školama, upoznati mlade sa određenim zanimanjima i njihovom perspektivom (Općina, Biro, poslodavci i NVO).
 - Pored ankete o akutelnom stanju potreba na tržištu, već uvedenih određenih formi uputa o profesionalnoj orijentaciji, u škole je neophodno uvesti program savjetovanja za završne razrede. Učenici bi imali na raspolaganju savjetnika koji bi svakodnevno radio sa njima, otkrivajući njihove talente i potencijale za određenu oblast, tj. zanimanje. U ovome veliku ulogu ima saradnja Općine, Biroa, poslodavaca i predstavnika NVO-a, koji bi formirali radnu grupu koja će koordinirati sve aktivnosti, ali i predlagati potrebe i mogućnosti mijenjanja /prilagođavanja NPP-a prema potrebama tržišta rada.

3. Jačanje kompetencija mlađih

- Organizovanje kurseva stranih jezika
 - U cilju jačanja kompetencija mlađih, neophodno je organizovati kurseve stranih jezika koji se traže na današnjem tržištu. Prije svega to su engleski, njemački i turski jezik, mada se ostavlja mogućnost organizovanja edukacija i za druge jezike za koje se eventualno ukaže potreba na tržištu. Međutim, jako je bitno da te edukacije budu kvalitetne i da učesnici po završetku budu sposobni da se pojave na tržištu kao kvalitetni govornici i predstavnici svojih potencijalnih firmi.
- Organizovanje kurseva rada na računaru
 - Iako su mlađi ljudi danas jako vještici pri radu na računaru, ipak im često nedostaje znanja iz oblasti ili programa koje poslodavac traži. Zbog toga je neophodno organizovati kurseve iz rada na računaru, a koji će biti u skladu sa rezultatima ankete o realnim potrebama na tržištu rada. Na taj način, mlađi će postati kompetentniji i konkurentniji tokom prijave na konkurse.
- Pasoš kompetencija
 - Pasoš kompetencija je instrument koji služi za identificiranje i preciziranje neformalno steklenih znanja, vještina i kompetencija. Za ono što se nauči u školi ili u okviru kurseva i stručnih usavršavanja postoje svjedočanstva (diplome i certifikati) koja dokumentuju i vrednuju naučeno. No, znanja i vještine usvajamo stalno i svuda ispunjavajući svoje svakodnevne poslove, baveći se hobijem ili obavljajući dužnosti unutar porodice. Ovako stekene vještine i znanja često se doživljavaju kao nešto samo po sebi razumljivo i ne pridaje im se posebna pažnja, no upravo su to vještine koje se sve više traže na tržištu rada. Pasoš kompetencija nudi mogućnost pojedincu da sistemski sagleda svoj život, prisjeti se svih aktivnosti kojima se bavio i uz pomoć obučenog savjetnika identificuje koje je zapravo vještine razvio, koja znanja usvojio baveći se najrazličitijim stvarima. To je djelimično i psihološki instrument koji motivira pojedinca da, nakon što spozna svoje kvalitete i utvrdi eventualne slabosti, postavi za sebe kratkoročne ili srednjoročne ciljeve u smislu usavršavanja postojećih vještina, njegovanja talenata, ispunjavanja određenih interesa.
- Organizovanje seminara za pisanje projektnih prijedloga
 - Cilj seminara je obučiti polaznike za pripremu projekata, koji će biti prihvatljeni za programe bespovratnih sredstava, te zadovoljiti stroge formalne kriterijume koje postavljaju investitori i donatori.

- Biografija (CV), popratno pismo
 - CV lat. Curriculum Vitae, eng. Resume ili biografija jeste obavezni dio prijave za posao. Njegova svrha je da predstavi aplikanta i njegove /njene stručne kvalifikacije potencijalnom poslodavcu. CV je dokument koji ima jasnu namjenu i pri pisanju CV-a to se ne smije zanemariti.

Pisanju CV-a se treba ozbiljno posvetiti. Neophodno odvojite vrijeme samo za to i ne brzajte. Sastavljanje CV-a shvatite kao Vaš glavni posao, prvi veliki korak koji Vas vodi ka željenom zaposlenju.

- Edkucija mladih o boljem iskorištavanju interneta za pronalaženje posla (Facebook, LinkedIn, itd -obrisati i opisati)
 - Uprkos činjenici da mladi danas provode dosta vremena online, to vrijeme nije usmjereni na prave web stranice i portale putem kojih poslodavci traže radnike. Na Facebook-u postoje mnoge stranice portala kao što su posao.ba, job.ba i sl. na kojima se svakodnevno objavljaju oglasi za poslove iz svih oblasti diljem BiH. Osoblje koje radi za pomenute i slične portale, je više nego spremno pomoći mladima pri prijavi na posao, od popunjavanja profila na stranici do ispravnog pisanja CV-a. Također, postoje i stranice kao što je LinkedIn na kojima se ljudi sličnih interesa i profesija povezuju popunjavajući svoje profile, što ih na kraju često dovede u vezu sa odgovarajućim poslodavcem. Dakle, mladim ljudima je potrebno skrenuti pažnju na ciljano korištenje Interneta, kako bi što brže i lakše došli do zaposlenja.

TABELARNI PRIKAZ CILJEVA I RADNOG PLANA

CILJEVI	MJERE	AKTIVNOSTI	OKVIRNA SREDSTVA	PERIOD PROVOĐENJA	NOSIOCI
1.	<i>Razvoj poduzetničke kulture mladih</i>	1.1. Promocija poduzetništva mladih i animiranje mladih za pokretanje vlastitog biznisa 1.1.1. Organizovanje promocije poduzetništva u svim segmentima obrazovnog sistema 1.1.2. Organizovanje edukacije iz pisanja poslovnog plana 1.1.3. Objavljanje javnih poziva za dodjelu grant sredstava za pokretanje samostalnog biznisa mladih 1.1.4. Pokrenuti inicijative za ukidanje ili smanjenje općinskih komunalnih taksi za novoosnovana MSP mladih	10.000,00 KM 20.000,00 KM 50.000,00 KM	2018.-2023.	Općina Zavidovići Razvojna agencija Zavidovići
2.	<i>Usklađivanje obrazovnog sistema sa potrebama tržišta rada</i>	2.1. Djelovati inicijativama prema relevantnim organima za usklađivanje obrazovnog sistema sa potrebama tržišta rada 2.1.1. Na osnovu izvještaja o stanju i potrebama tržišta rada organizovati redovne prezentacije u osnovnim i srednjim školama 2.1.2. Kreirati program savjetovanja u osnovnim i srednjim školama	5.000,00 KM 6.000,00 KM	2018.-2023.	Općina Zavidovići Razvojna agencija Zavidovići Biro Zavidovići
3.	<i>Jačanje kompetencija mladih</i>	3.1. Osigurati podršku za jačanje kompetencija mladih ljudi u skladu sa potrebama tržišta 3.1.1. Organizovanje kurseva stranih jezika 3.1.2. Organizovanje kurseva rada na računaru 3.1.3. Usmjeravanje mladih ka korištenju instrumenta za identificiranje i preciziranje neformalno stecenih znanja, vještina i kompetencija pri traženju posla-,,Pasoš kompetencija“ 3.1.4. Organizovanje seminara za pisanje projektnih prijedloga 3.1.5. Organizovanje seminara iz pisanje CV-a i popratnog pisma 3.1.6. Edukacija mladih o iskorištavanju interneta u cilju bržeg pronalaska posla	10.000,00 KM 10.000,00 KM 5.000,00 KM 15.000,00 KM 7.000,00 KM 10.000,00 KM	2018.-2023.	Općina Zavidovići Razvojna agencija Zavidovići NVO mladih Vijeće mladih

PRILOG I

***-Tabelarni prikaz strukture nezaposlenih mladih ljudi na području
Općine Zavidovići zaključno sa 05/17-***

NEZAPOSENOST MLADIH - STRUKTURA NEZAPOSENIH

Tabelarni pregled prikazuje podatke - strukturu nezaposlenih mladih osoba po godinama starosti, dužini čekanja na posao i po spolu zaključno sa 05/17.

Starosna struktura	Nezaposleni		Do godine		1-2 godine		2-3 godine		3-4 godine		4-5 godina		5-8 godina		8-10 godina		10-15 godina	
	U	Ž	U	Ž	U	Ž	U	Ž	U	Ž	U	Ž	U	Ž	U	Ž	U	Ž
. od 15-18 god	45	28	21	13	17	12	6	3	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
od 19-20 god	261	113	147	70	76	28	26	9	7	4	5	2	0	0	0	0	0	0
od 21-24 god	792	372	67	41	133	56	208	95	168	79	104	47	53	1	0	0	0	0
. od 25-27 god	601	327	39	21	28	21	28	17	22	14	26	17	16	64	15	11	0	0
od 28 -30 god	589	346	15	7	16	12	20	18	14	8	30	19	35	100	25	14	6	1
od 31-35 god	915	543	15	7	13	7	12	5	18	8	17	11	32	43	58	33	1	93
UKUPNO:	3.2031.729		304	159	283	136	300	147	230	113	182	96	282	208	853	494	131 94	

Tabelarni pregled prikazuje podatke - strukturu nezaposlenih mladih osoba po godinama starosti i stepenu stručnog obrazovanja zaključno sa 05/17.

Godine starosti	NK	PK	KV	VKV	SSS	VŠS	VSS-1	VSS-2	UKUPNO
od 15-18 god.	44 28	0 0	1 0	0 0	0 0	0 0	0 0	0 0	45 28
od 19-20 god.	43 23	0 0	132 46	0 0	86 44	0 0	0 0	0 0	261 113
od 21-24 god.	81 44	1 1	328 142	1 1	368 177	0 0	13 7	0 0	792 372
od 24-27 god.	75 50	3 0	241 127	0 0	204 104	0 0	63 41	15 5	601 327
od 28 - 30 god.	77 54	2 2	264 153	0 0	158 80	0 0	79 52	9 5	589 346
od 31-35 god.	169 115	3 3	446 231	0 0	215 146	4 3	74 43	4 2	915 543

-405-

UKUPAN BROJ N/O PO STEPENU STRUČNOG OBRAZOVANJA ZAKLJUČNO SA 05/2017. GODINE.

NK	PK	KV	VKV	SSS	VŠS	VSS
2.092	157	2.936	16	1.841	21	298

UPOREDNI PRIKAZ SA STANJEM NA KRAJU 2016. GODINE.

NK	PK	KV	VKV	SSS	VŠS	VSS
2.040	149	2.751	17	1.777	19	320

Tabelarni pregled prikazuje podatke o broju n/o mlađih od 30 godina bez radnog iskustva zaključno sa 05/17.

<u>Ukupno</u> žena	NK	PK	KV	VKV	SSS	VŠS	VSS
<u>1626</u> <u>883</u>	286	5	646	1	562	0	126

SPORT I SPORTSKE AKTIVNOSTI MLADIH
UVOD

Sport je fizička ili mentalna aktivnost koju čovjek izvodi po utvrđenom skupu pravila, u cilju takmičenja sa protivnikom ili protivničkim timom, uz primjenu propisanog sistema bodovanja na osnovu kojeg se utvrđuje pobjednik.

Sport je sastavni dio društvenih potreba pojedinca, univerzalno je sredstvo razumijevanja i saradnje među ljudima, s ciljem fizičkog i duhovnog odgoja, vitalnosti i zdravlja, socijalnih odnosa i stavova, odbrambene spremnosti i kvaliteta života. Sport je i ekonomska kategorija u funkciji zapošljavanja, pokretača proizvodnje i ekonomskog rasta, promocije, reklame i ostalih marketinških aktivnosti u oblastima turizma, transporta, medija, zabave i sl.

Prema Evropskoj povelji o sudjelovanju mladih na općinskom i regionalnom nivou, u dijelu koji se odnosi na politiku sporta, slobodnog vremena i društvenog života je naglašeno: "Lokalni organi vlasti trebaju podržati organizirane društveno-kulturne aktivnosti koje vode udruženja i organizacije mladih, grupe mladih i centri zajednica, koje, zajedno sa porodicom i školom, ili poslovnim okruženjem, čine jedan od stubova društvene povezanosti u općini ili regionu. Ovo je idealan "kanal" za učešće mladih i provođenje politike mladih u oblastima sporta, kulture, i drugih formi kreativnosti i izražavanja, kao i u oblasti aktivnosti iz socijalnog domena.

Aktivnosti provedene od strane Ujedinjenih nacija tokom Međunarodne godine sporta i fizičkog obrazovanja 2005., pokazale su da se sport može nazvati "školom za život", jer može doprinijeti razvoju ličnosti i sticanju osnovnih društvenih vještina.

SPORT U ZAVIDOVIĆIMA

Oblasti sporta u općini Zavidovići posvećena je posebna pažnja i ova oblast ima status djelatnosti od posebnog interesa za općinu u cijelini. To se posebno vidi i u dijelu Zakona o sportu koji govori o javnom interesu u oblasti sporta.

Zakonom o sportu Zeničko-dobojskog kantona i to članovima 3., 50., 51. i 52. utvrđeno je da je sport oblast od posebnog interesa i da kantonalni organi vlasti kroz ispoljavanje javnog interesa utvrđuju okvire svoje aktivnosti u oblasti sporta.

Članom 3. Zakona o sportu je definisan opći okvir javnog interesa gdje je rečeno: „Javni interes u sportu obuhvata sportske aktivnosti kojima se postiže unaprijeđenje zdravlja građana, posebno djece i omladine i osoba sa tjelesnim invaliditetom, te sportske aktivnosti u kojima se postižu vrhunski sportski rezultati... Polazeći od ove opće postavke članom 50. definisani su sljedeći ciljevi kojima će težiti kantonalni organi vlasti, organi lokalne samouprave i drugi subjekti koji djeluju u oblasti sporta:

- Unaprijeđenje sportsko-rekreativnih aktivnosti koje su u funkciji očuvanja zdravlja i poboljšanja psihofizičkih sposobnosti;
- Unaprijeđenje školskog sporta i vannastavnih sportskih aktivnosti djece i omladine kroz instituciju škole;
- Unaprijeđenje sportskih i rekreativnih aktivnosti osoba sa invaliditetom;
- Unaprijeđenja zvaničnih sportskih takmičenja;
- Osiguranje uslova za rad sportistima sa već ostvarenim značajnim rezultatima i perspektivnim sportistima za postizanje vrhunskih sportskih rezultata;
- Osiguranje i unaprijeđenja prostornih uslova za razvoj sporta;
- Unaprijeđenja stručnog rada, obrazovne i informativne djelatnosti u sportu;

U ostvarivanju navedenih ciljeva Općina će osiguravati u Budžetu sredstva za sufinansiranje sportskih programa, propisivati olakšice koje će potpomagati razvoj sporta i

planski raditi na izgradnji objekata namijenjenih sportu. Pored obezbijeđivanja određene finansijske potpore Zakonom su inicirane i obaveze kontinuiranog praćenja stanje u oblasti sporta, jer je evidentno da je interes mladih za ovu oblast izražen.

Raspoloživa baza podataka omogućava da se daju osnovne informacije o stanju u pojedinim oblastima sporta i o stepenu implementacije osnovnih odredbi zakona koji regulišu neposredno problematiku sporta i oblasti koje su nerazdvojive od sporta. Na osnovu prikupljenih podataka i informacija pokušali smo dati informacije o problematici organizacije sporta, školskom sportu, takmičarskom sportu, sportskom angažmanu invalida, o rekreaciji odnosno o „Sportu za sve“ i finansiranju sportske oblasti.

ORGANIZACIJA SPORTA U ZAVIDOVICIMA

Oblast sporta i aktivnosti koje neposredno utiču na sport organizovane su na osnovu Zakona iz oblasti obrazovanja, Zakona o udruženjima i fondacijama, Zakona o bezbjednosti održavanja sportskih takmičenja na području Zeničko-dobojskog kantona, Zakona o sportu kantona i propisima domaćih i međunarodnih sportskih asocijacija.

Tako je tjelesni i zdravstveni odgoj, odnosno školski sport regulisan već pomenutim zakonima za oblast obrazovanja, a organizacija takmičarskog i rekreativnog sporta regulisana je Zakonom o sportu, Zakonom o udruženjima i fondacijama, Osnovnim principima statusa nevladinih organizacija u Evropi i propisima domaćih i međunarodnih sportskih organa.

Sportski savezi, udruženja i klubovi koji djeluju u općini, evidentirani su kod Službe za upravu društvenih djelatnosti i opću upravu općine Zavidovići, upisani su u Registar udruženja građana ZE–DO kantona kod kantonalnog Ministarstva za pravosude i upravu, vode se kao pravna lica u Registru poslovnih subjekata kod službe za statistiku za područje ZE–DO kantona i registrovani su kao porezni obveznici kod Kantonalnog poreznog ureda Zenica. Na osnovu dokumentacije o upisu u Registar udruženja građana, Registar poslovnih subjekata i Registar poreznih obveznika, klubovi, udruženja, škole i savezi se evidentiraju kod nadležnih službi uprave Općine i Kantona, gdje svoja prava i obaveze ostvaruju u skladu sa Zakonom o sportu („Službene novine ZE–DO kantona“, broj 11/02) i Zakona o izmjeni Zakona o sportu („Službene novine ZE–DO kantona“, broj 1/2004).

SPORTSKE ORGANIZACIJE

Kod službe za upravu društvenih djelatnosti i opću upravu, kao korisnici budžetskih sredstava za fizičku kulturu i sport evidentirano je 25 sportskih subjekata:

- 2 sportska saveza: Sportski savez općine i Savez za sport i rekreaciju invalida općine;
- 4 sportska društva i udruženja: Društvo pedagoga fizičke kulture općine Zavidovići, Univerzalna škola sporta „Lider“, GSS Zavidovići i PD Tajan
- 20 sportskih klubova: Nogometni klub „Krivaja“, Rukometni klub „Krivaja“, Ženski rukometni klub „Krivaja“, Košarkaški klub „Krivaja“, Kajak-kanu klub „Mladost“, Invalidski odbojkaški klub „Zavidovići“, Šahovski klub „Krivaja“, Karate klub „Krivaja-Bushido“, Teniski klub „Zavidovići“, Kuglaški klub „Krivaja“, Sportski naučno-istraživački klub „Atom“, Rafting klub „Krivaja-Zavidovići“, Ženski odbojkaški klub «Zavidovići», Muški odbojkaški klub „Zavidovići“, "Streljački klub Zavidovići" Zavidovići, Sportski klub "Bubamara" iz Zavidovića, Karate klub "Mersad Kurtalić" Zavidovići, Akademski Kajak kanu klub "Duga" Zavidovići, UG "Sportski klub Napredak" Zavidovići.

1. Sportski savez općine Zavidovići

Savez okuplja 26 članica (savezi, društva, udruženja i klubovi sa područja općine). Sa svojim članicama djeluje na ostvarivanju javnog interesa u sportu na nivou lokalne zajednice. Organizator je tradicionalne sportsko-kultурне manifestacije "Izbor sportiste godine" na nivou općine, manifestacije "Noć sporta", koordinacija na obilježavanju značajnih datuma, te edukativnih radionica i okruglih stolova na temu sporta.

2. Savez za sport i rekreaciju invalida općine Zavidovići

Savez okuplja oko 66 sportista u različitim disciplinama invalidskog sporta. Organizator je općinskih takmičenja i nastupa na kantonalnim i državnim prvenstvima sportista invalida u svim selekcijama i kategorijama invalidskog sporta. U protekloj sezoni bio je organizator 1. memorijalnog turnira u Streljaštvu i 3. kantonalnog prvenstva u pikadu.

3. Planinarsko društvo "Tajan"

Društvo je jedan od najstarijih sportskih kolektiva na području općine. Okuplja članove u disciplinama: planinarske orientacije, sportsko penjanje, brdska biciklizam i alpinizam. Organizator je i učesnik niza sportskih susreta i takmičenja u navedenim disciplinama.

4. Društvo pedagoga fizičke kulture općine Zavidovići

Društvo kroz nastavni proces (školske sekcije) okuplja oko 550 članova u različitim sportovima i 45 stručnih saradnika. Organizator je i učesnik općinskih, kantonalnih i federalnih školskih sportskih takmičenja, kao i različitih sportskih manifestacija: Male olimpijske igre, planinarski pohodi, Međunarodna atletska utrka "Vivicitta", trka povodom Dana općine, obuka skijaša i plivača.

5. Univerzalna škola sporta „Lider“

Ovo udruženje radi sa djecom osnovnih škola na razvijanju sporta među mladima. Organizator je sportskih susreta mlađih na nivou općine i regije, uspješno učestvuje na turnirima u odbojci i nogometu.

6. Gorska služba spašavanja - Stanica Zavidovići

GSS okuplja 35 članova u disciplinama: alpinistički usponi, speleologija, sportsko penjanje, brdska biciklizam. Posebno aktivnosti su vezane za: obuku spasilača, obuku instruktora, vježbe spašavanja i speleospašavanja, te aktivnosti na obezbjeđivanju zimskih međunarodnih uspona.

7. Invalidski odbojkaški klub "Zavidovići"

Klub ima 22 registrovanih sportista u seniorskoj i juniorskoj selekciji i jednog sportskog trenera. Takmiči se u Premjer ligi SSO BiH, gdje je osvojio 7. mjesto u protekloj sezoni. Organizator je Međunarodnog turnira u sjedećoj odbojci „Zavidovići open“, a učesnik više turnira u sjedećoj odbojci na regionalnom i međunarodnom nivou, gdje postiže izuzetno vrijedne rezultate.

8. Nogometni klub "Krivaja"

Klub okuplja 177 registrovanih sportista u pet takmičarskih selekcija sa 3 sportska trenera. Klub raspolaže sa Gradskim nogometnim stadionom, koji je javni sportski objekat. Takmiči se u II nogometnoj ligi „Centar“ FBiH. Organizator je sportskih manifestacija na obilježavanju godišnjice kluba i memorijalnih turnira, a učesnik je Danske škole nogometa.

9. Rukometni klub "Krivaja"

Klub okuplja 99 registrovanih sportista i 4 licencirana sportska trenera. Klub nije uspio zadržati status premijerligaša, te se takmiči u nižem rangu takmičenja. Organizator je različitih sportskih manifestacija, od kojih posebno treba istaknuti Državno takmičenje u rukometu za mlađe uzraste. Klub ima 5 reprezentativca u juniorskoj reprezentaciji BiH U-18. Organizator je

Međunarodnog rukometnog turnira "Rukomet u srcu" koji se održava uz pokroviteljstvo tri općine: Zavidovići, Maglaj i Žepče.

10. Ženski rukometni klub "Krivaja"

Klub ima 115 registrovanih sportista u 4 selekcije, sa 3 sportska trenera. Klub je upravitelj Gradske sportske dvorane. Od 2012. godine Klub se takmiči u Premijer ligi BiH, što je značajan uspjeh ženskog rukometa i sporta u cjelini na području Općine. Uspješan je organizator i učesnik više turnira u ženskom rukometu na nivou Općine, regije i državnom nivou.

11. Košarkaški klub "Krivaja"

Klub ima 20 registrovanih igrača u 2 selekcije i jednog sportskog trenera. Za utakmice i treninge koristi Gradsku sportsku dvoranu. Trenutno se kadeti i juniori takmiče u Ligi mlađih ZE-DO kantona. Organizator je Škole košarke i učesnik sportskih susreta i košarkaških turnira, posebno u okviru Manifestacije Vivicitta.

12. Ženski odbojkaški klub «Zavidovići»

Klub ima 45 registrovanih sportistkinja u 4 selekcije sa 2 sportska trenera. Seniorska ekipa takmiči se u Prvoj ligi FBiH. Mlađe selekcije takmiče se u različitim kantonalnim i federalnim takmičenjima. Za treninge i utakmice koristi Sportsku dvoranu. Organizator je i učesnik nekoliko turnira u ženskoj odbojci na nivou Općine i u Kantonu.

13. Karate klub "Krivaja-Bushido" Zavidovići

Klub ima 29 registrovanih takmičara u četiri muške selekcije i 23 registrovanih takmičara u četiri ženske selekcije. Klub učestvuje na takmičenjima na državnom nivou i međunarodnim turnirima, a organizator je Međunarodnog turnira i seminara u karateu.

14. Sportski i naučno-istraživački klub "Atom"

Klub okuplja 115 članova, od čega 65 registrovanih sportista u nekoliko disciplina: ronjenje, sportsko penjanje, alpinizam, brdski biciklizam, speleologija i visokogorstvo. Učesnik je i organizator brojnih takmičenja u ovim disciplinama na nivou općine, regije i šire, kao i sportskih manifestacija: Zavidovićka mountain bike trka, međunarodni speleološki kamp "Tajan", prvenstvo BiH u sportskom penjanju, alpinistički usponi, speleološke vikend akcije, ronilačke akcije, akcije uspona na vrhove preko 2000 m, brdsko-biciklističke transverzale, Susret speleologa u Hrvatskoj, Susret speleologa u BiH, Ronilački kurs R1 i R2, škola speleologije, film festival sporta i Ekologije "Voda i Čovjek". Klub je u 2017. g. uspješno organizovao pohod na Monte Blanc.

15. Teniski klub "Zavidovići"

Klub ima 113 registrovanih sportista u 4 muške i 4 ženske selekcije i 1 sportskog trenera. Klub ima dva uređena terena na zemljištu u posjedu RK "Krivaja". Učestvuje u takmičenjima Teniskog saveza BiH na kantonalnom, federalnom i državnom nivou, a organizator je klupskih turnira u proljetnoj i zimskoj sezoni.

16. Šahovski klub "Krivaja"

Klub ima 20 registrovanih takmičara, u dvije selekcije. Takmiči se u Drugoj ligi FBiH. Učesnik je u takmičenjima Kupa BiH u šahu, prvenstva i kup takmičenja na nivou ZE-DO kantona i nekoliko drugih takmičenja turnirskog tipa. Klub je organizator turnira u povodu Dana Općine.

17. Kajak – kanu klub "Mladost"

Klub ima 6 članova - registrovanih sportista, u „3 muške selekcije i 3 ženske selekcije“, i jednog sportskog trenera. Klub je učesnik Državnog prvenstva na divljim vodama, međunarodnih takmičenja na divljim vodama u svim selekcijama, Svjetskog prvenstva, Euro

kupa. Od značajnijih rezultata bilježi se 1. i 2. mjesto na Euro kupu i 1. i 3. mjesto na prvenstvu BiH.

18. Rafting klub "Krivaja - Zavidovići"

Ovaj Klub formiran je 2013. godine, nakon prestanka rada Rafting kluba „Krivaja“. Ima 45 članova kluba. Suorganizator je Međunarodnog raftinga na rijeci Krivaji «Za čistu Krivaju». U 2016. godini Klub je učestvovao na sljedećim sportskim manifestacijama: Trka povodom Čimburijade u Zenici, Rafting regatama u Jajcu, Ključu, Banovićima, Rafting regata na Limu, Raftlook na Panonskim jezerima u Tuzli.

19. Kuglaški klub "Krivaja"

Klub ima 57 članova - registrovanih sportista u četiri selekcije i jednog sportskog trenera. Klub se nije takmičio u Prvoj ligi FBiH i u KUP-u BiH, iz razloga što je kuglaška dvorana u Maglaju, koju klub koristi za treninge i takmičenja stradala u majskim poplavama. Klub se takmičio na kuglaškim turnirima u 2016. godini. Od značajnijih rezultata ostvario je drugo mjesto na "Međunardonom turniru Šemso Mešić Ćeme 2016".

20. Muški odbojkaški klub «Zavidovići»

Klub ima 50 registrovanih sportista u 4 selekcije sa 5 trenera. Klub se takmiči u Superligi FBiH. Za treninge i utakmice koristi Sportsku dvoranu. Organizator je i učesnik nekoliko turnira u muškoj odbojci na nivou općine i u regiji za seniorsku i mlađe selekcije.

21. Sportski klub "Bubamara" iz Zavidovići

Klub ima 30 članova registrovanih u pionirskoj selekciji. Učestvuje na turnirskim takmičenjima na kantonalmom nivou. U klubu su angažovana 4 profesora sporta.

22. Akademski Kajak kanu klub "Duga" Zavidovići

Klub ima 3 registrovana člana u kadetskoj selekciji. Učestvuje na državnom prvenstvu u spustu i slalomu, te na brojnim međunarodnim takmičenjima unutar i izvan Bosne i Hercegovine.

23. Karate klub "Mersad Kurtalić" Zavidovići

Klub ima 48 registrovanih članova u muškim selekcijama i 26 registrovanih članova u ženskim selekcijama. Klub je članica Karate saveza Bosne i Hercegovine i učestvuje na Državnom prvenstvu Bosne i Hercegovine i brojnim međunarodnim turnirima u BiH i inostranstvu (Turska, Švicarska, Italija).

24. "Streljački klub Zavidovići" Zavidovići

Klub je osnovan u 2013. godini sa ciljem planiranja, usavršavanja i popularizacije razvoja streljaštva na području općine Zavidovići.

25. UG "Sportski klub Napredak" Zavidovići

Klub je osnovan u 2015. godini sa ciljem stvaranja uslova za organizovanje, provođenje i razvoj sportova, kao što su: fudbal, rukomet, fitness, body buliding i drugi sportovi.

SPORTSKE MANIFESTACIJE

Sportski savezi, društva, klubovi i škole, pored svojih redovnih sportskih aktivnosti: ligaških takmičenja, regionalna i državna prvenstva, regionalni i međunarodni turniri, organizatori su i sportskih manifestacija na nivou općine:

1. Izbor sportiste godine, u organizaciji Sportskog saveza,
2. Rafting na rijeci Krivaji - „Za čistu Krivaju“, u organizaciji Rafting kluba „Krivaja“,
3. Međunarodna utrka „VIVICITTA“, u organizaciji Društva pedagoga fizičke kulture Zavidovići,
4. Međunarodni turnir u sjedećoj odbjuci, u organizaciji Invalidskog odbjokaškog kluba „Zavidovići“,
5. Male olimpijske igre, u organizaciji Društva pedagaoga fizičke kulture,
6. Turnir u ženskom rukometu, u organizaciji Ženskog rukometnog kluba „Krivaja“
7. Međunarodni karate turnir i seminar, u organizaciji Karate kluba „Krivaja-Bushido“,
8. Međunarodni turnir „Rukomet u srcu“
9. Mountain bike utrka Zavidovići u organizaciji SNIK „Atom“
10. Odbjokaški turnir za žene „Turnir prijateljstva“
11. "Open fun football school" NK Krivaja,
12. Memorijalni turnir u streljaštvu,
13. Karate turnir "Mersad Kurtalić".

Sportska društva, klubovi i škole organizatori su i nekoliko sportskih manifestacija u povodu obilježavanja Dana općine Zavidovići: Memorijalna ulična trka, Planinarski pohod na Tajan, Teniski turnir i Šahovski Turnir; Sportske manifestacije „Ljeta u gradu“: Malonogometni turnir NVO, Dječija igraonica, Sportske manifestacije „Dječije nedjelje“.

SPORTSKI OBJEKTI

Na području općine Zavidovići trenutno su u funkciji sportski objekti:

- Nogometni stadion, javni sportski objekat, izgrađen na zemljištu u vlasništvu Općine, kojim upravlja Nogometni klub „Krivaja“. Vrijednost podloge nogometnog stadiona je cca pola miliona konvertibilnih maraka.

Klupske prostorije smještene u zgradama inžinjeringu nemaju grijanja iz razloga što su u prethodnom periodu bile povezane na kotlovcu Prve osnovne škole, dok je novi vlasnik zgrade inžinjeringu kupovinom objekta i izgradnjom vlastite kotlovnice skinuo klub sa sistema grijanja. Klupske prostorije zahtjevaju rekonstrukciju zbog dotrajalosti. Izvršena nabavka umjetne trave.

- Sportska dvorana, javni sportski objekat, u vlasništvu Općine, koji je Odlukom Općinskog vijeća dodjeljena na upravljanje Ženskom rukometnom klubu „Krivaja“. Krajem 2016. g. izvršena je sanacija kotlova za grijanje, te je sistem grijanja ponovo stavljen u funkciju. Saradjnjom Općine, Druge osnovne škole i Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport projekat rekonstrukcije sportske dvorane je prihvaćen na višim nivoim i realiziran u toku 2017. godine. Izvršena je rekonstrukcija krova "Gradske sportske dvorane" u ukupnoj vrijednosti radova od cca 160.000,00 KM
- Teniski tereni Teniskog kluba „Zavidovići“ su dva teniska igrališta. Plan je napraviti još dva teniska terena od kojih bi jedan bio zatvoren kako bi se moglo trenirati u zimskim uslovima. Neophodnost još jednog teniskog igrališta ogleda se u tome što se teniska takmičenja ne mogu organizovati na nivou kantona i federacije ako klub nema najmanje tri (teniska) igrališta. Rješenje za izgradnju novih teniskih terena vjerovatno će se morati tražiti na drugoj lokaciji.

- Školske sportske dvorane osnovnih i srednjih škola sa područja općine (Prva OŠ, OŠ Vozuća, Kovači, Gostović, Hajderovići, Srednja tehnička škola, Gimnazija i Mješovita srednja škola),

Sportske dvorane osnovnih i srednjih škola su u funkciji izuzev dvorane O.Š. "Vozuća" koja je prethodnih godina bila zatvorena iz bezbjednosnih razloga. Trenutno su stečeni minimalni uslovi za rad, te se ista koristi ali je parket na mjestima podignut, krov u jednom dijelu sale prokišnjava, tako da je taj dio dvorane zatvoren.

Područna škola Ribnica je također devetogodišnja škola, međutim ona ne posjeduje sportsku dvoranu tako da se TiZO realizuje u holu škole i na otvorenom sportskom poligonu.

- Malonogometni stadioni na seoskim mjesnim područjima u vlasništvu mjesnih zajednica,
- Sportski rekreativni tereni u MZ „Klek“ i MZ „Asim Čamđić“,
- Sportski tereni na području Kamenice i Maoče,
- Malonogometno igralište sa umjenom travom i balonom.

MEĐUNARODNA SPORTSKA SARADNJA SA DIJASPOROM

Naša općina ima veliki broj ljudi u **dijaspori**, te je potrebno ostvariti i saradnju u oblasti sporta sa njima. Međunarodna sportska saradnja i sport u dijaspori je način jačanja nacionalnih interesa kroz afirmaciju sporta i kreiranje indirektne podrške dugogodišnjoj strategiji kojom će se ostvariti direktni interesi nacionalnog sporta kroz obezbiedivanje uspjeha na najznačajnijim međunarodnim takmičenjima i mobilisanje nacionalnih resursa u dijaspori u odgovoru na narasle zahtjeve razvoja društva, pri čemu sport ima kapacitet da učestvuje u rješavanju agende modernog društva i sport je, ujedno sredstvo u oplemenjivanju biološkog, socijalnog, intelektualnog, poslovnog života čovjeka.

MEDIJI U SPORTU

Podrazumjevajući činjenicu da većina **medija** izdvaja značajan prostor za sadržaje koji se bave različitim aspektima sporta i polazeći od nezavisnosti sportskih organizacija i autonomije medijskih kuća po pitanjima kreiranja programa i svakodnevnog rukovođenja, nacionalni sportski savezi, uključujući i njihove članice, i mediji treba da uspostave međusobnu saradnju sa ciljem međusobne konsultacije o svim pitanjima koja se tiču obe strane, kao i o načinima i sredstvima na koje mediji mogu da stimulišu bavljenje sportom i pomognu rješavanju nekih od problema koji su povezani sa sportom (popularizacije novih i malih sportova; davanje prioriteta u izvještavanju domaćem sportu; tretman koji treba da imaju scene nasilja povezane sa sportom, kako one koje se dešavaju na terenu tako i one van njega; sprečavanje komercijalnog uticaja na amaterski sport; ukazivanje na štetnost i neprihvatljivost dopinga u sportu i dr.).

U odnosu sporta i medija posebnu pažnju treba posvetiti i promociji potencijala sporta u društvenoj integraciji (**inkluziji**) i izgradnji društva jednakih mogućnosti.

SPORTSKI TURIZAM

Turizam i sport se sve više prepliću, što naročito dolazi do izražaja tokom velikih sportskih događanja. Osim toga, rekreacija kao vid sportske aktivnosti upravo počiva na turizmu. Zajedničko **djelovanje turizma i sporta** u narednom periodu znači djelovanje u skladu sa modernim evropskim načinom poslovanja u ove dvije oblasti. **Turizam i sport**, predstavljaju dobar put i za integriranje u evropske turističke tokove. Spoj turizma i sporta, oba u funkciji spajanja ljudi, čine put ka stvaranju jedne harmonične planete, bez granica i

predrasuda, planete koja se kroz zdrav sportski duh i obogaćivanje znanja, okreće ka boljem uvažavanju i razumijevanju različitosti koje postoje među ljudima. Aktivnosti sportskog turizma mogu se odvijati u urbanim ili ruralnim sredinama, na otvorenom ili u zatvorenim prostorijama, u svim sezonomama i klimama.

Razvoj **sportskog turizma u Zavidovićima** prvenstveno podrazumijeva promociju zdravog načina života i redovnih fizičkih aktivnosti, ali on mora biti podstaknut i izgradnjom odgovarajuće saobraćajne i druge infrastrukture, kao i obezbjeđenjem adekvatnog stručnog kadra.

Sport se mora razvijati u skladu sa pravilima očuvanja ekološke ispravnosti, poštujući princip da je zdrava sredina preduslov za zdrav sport. Učesnici moraju naučiti da poštuju i cijene prirodno okruženje, a samim tim i da postanu spremniji da uzmu učešće u aktivnostima zajednice.

CILJEVI, STRATEŠKI PLAN I NOSIOCI AKTIVNOSTI

Cilj Općine Zavidovići je da djeca i mladi usvoje potrebna znanja o zdravim oblicima fizičke aktivnosti i zdravim stilovima života i izgrade pravilne kretne navike. Primjenom ove strategije treba da se obezbijedi:

- da mladi u Zavidovićima razviju ljubav prema sportu koja će ih voditi ka njihovom doživotnom učešću u permanentnim fizičkim aktivnostima;
- da se osnove za učešće u sportu uspostavljaju tokom ranih godina (do 14. godine);
- da se poboljša, normativno unaprijedi, sveobuhvatnije i redovnije kontrolše i prati i stalno unapređuje stručni rad u sportu djece i omladine;
- da jačaju veze između škola i organizacija u oblasti sporta;
- da se podstiču sportovi i manifestacije koje privlače djecu i omladinu i da se obezbijedi odgovarajuća sportska infrastruktura, kako bi djeca i omladina imali bolji pristup i uslove za bavljenje sportom;
- da školski sport bude značajno unaprijeđen;

U okviru ovog cilja razvoja sporta djece i omladine, **posebni ciljevi** su:

- poboljšan stručno pedagoški rad i unaprijeđena institucionalna saradnja u okviru školskog i univerzitetorskog sporta;
- podstaknuto značajnije uključivanje jedinica lokalne samouprave u realizaciju i unapređenje školskog i univerzitetorskog sporta;
- unapređenje medijskog praćenja i promocija školskog i univerzitetorskog sporta s ciljem njegovanja kulture sportskog ponašanja, fer pleja, saradnje, tolerancije i poštovanja različitosti na sportskim terenima i pored njih;
- unaprijeđene veze između škola i organizacija u oblasti sporta i podstaknuti programi u sportovima koji privlače djecu i omladinu

1. Nastaviti finansijsku i svaku drugu podršku sportskim organizacijama, uspješnim sportašima, invalidskom sportu i školskim takmičenjima;
2. Iznaći dodatne (osim Budžeta) izvore finansiranja sportskih organizacija;
3. Podržavati značajne državne i međunarodne sportske manifestacije;
4. Detaljno razraditi načine individualnog rada učenika i organizovanja vannastavnih i vanškolskih aktivnosti, iznaći rješenja za uspješnu realizaciju nastave iz atletike, gimnastike, ritmike, plivanja i skijanja;
5. Unapređenje sportsko-rekreativnih aktivnosti svih građana koje su u funkciji očuvanja zdravlja i poboljšanja psihofizičkih sposobnosti;
6. Unapređenje **školskog** sporta i vannastavnih sportskih aktivnosti djece i omladine;

-414-

7. Unapređenje sportskih i rekreativnih aktivnosti osoba sa invaliditetom;
8. Unapređenja kvaliteta zvaničnih sportskih takmičenja;
9. Osiguranje uslova za rad sportist za već ostvarenim značajnim rezultatima i perspektivnim sportistima za postizanje vrhunskih sportskih rezultata;
10. Osiguranje i unapređenje prostornih uslova sa razvoj sporta, a posebno u ruralnim područjima Općine;
11. Napraviti kriterij za raspodjelu budžetskih sredstava općine u ovoj oblasti i obezbijediti stabilnost u dodjeli sredstava sportskim subjektima;
12. Izgradnja bazena za plivanje;
13. Napraviti ligu osnovnih škola u svim sportovima za dječake i djevojčice;
14. Obezbijediti prilaze sportskim terenima osobama sa poteškoćama u razvoju;
15. Imati što više klubova u premijer ligama.

R a d n i p l a n

1. Nastaviti sa afirmacijom takmičarskih aktivnosti među mladima svih uzrasta. Nastaviti sa afirmacijom **Malih olimpijskih igara** u svim sportovima na nivou Općine. U ovim aktivnostima ojačati funkciju sportskih asocijacija (sportska društva u školama, mjesnim zajednicama i sl.). Osigurati uslove za ravnopravan tretman učenika i učenica u uključivanju u takmičarske i ostale sportske aktivnosti.

Nosioci: Općina i Sportski savez u saradnji sa svim klubovima, društvima i školama**Rok:** kraj 2020. god.

2. Poduzeti konkretne aktivnosti na obezbjeđenju uslova za omasovljjenje svih sportova. Obezbijediti uslove da svaki završeni učenik -učenica osnovne škole zna da pliva i skija.

Nosioci: Općina i Sportski savez u saradnji sa svim klubovima, društvima i školama**Rok:** kraj 2022. god.

3. U svim ruralnim sredinama jačati sportsku infrastrukturu izgradnjom sportskih objekata, tipa izgradnje koša za košarku, betonskog stola za stoni tenis, odbojkaško igralište, nogometni teren.

Nosioci: Općina**Rok:** do 2018. god.

4. Monitoring klubova, udruženja i škola od strane Općinske službe

Nosioci: Općina**Rok:** kontinuirano

5. Izgradnja olimpijskog bazena

Nosioci: Opština i viši nivoi vlasti**Rok:** 2023. god.

MALOLJETNIČKA DELIKVENCIJA

Maloljetničko prijestupništvo

Maloljetničku delikvenciju možemo definisati kao društveno negativnu pojavu među mladima koja se može posmatrati sa socijalnog, ekonomskog, socioškog, porodičnog, medicinskog, pedagoškog i kriminološkog aspekta. Maloljetnička delikvencija predstavlja oblik kriminalnog ponašanja koje vrše maloljetnici u pravnom smislu riječi. To su lica sa granicama starosti koje variraju od jedne do druge zemlje zavisno od niza uvjeta koji su prisutni u pojedinim zemljama (socijalni, ekonomski, tradicionalni, biološki, klimatski i dr.). Maloljetni počinioци krivičnih djela i prekršaja su lica koja se po svom psihičkom razvoju i uzrocima njihove delikvencije razlikuju od odraslih i prema njima mora biti prisutan poseban tretman. Njihova djela nisu rezultat zrelog razmišljanja i čvrste volje za izvršenja krivičnih djela pa se uračunjivost i krivnja ispoljavaju u posebnoj formi u odnosu na punoljetne počinioce.

Društveno neprihvatljivo ponašanje djece i maloljetnika i razlozi zbog kojih oni dolaze u sukob sa zakonom posljedica su nepovoljnih postratnih okolnosti i ukupnih prilika u kojima maloljetnici žive, te poremećenih odnosa u porodici, nedostatka brige i kontrole od strane roditelja, nasilništvo, alkoholizam i druge vrste ovisnosti.

Kada sve to uzmemu u obzir, gledano u cjelini, mladi su u vrlo nepovoljnem društveno-ekonomskom položaju u odnosu na druge skupine i djelimično ovise o roditeljima. Problem dolazi kada nema te podrške, postaju prepušteni sebi i kao takvi često postaju problem ne samo za svoju porodicu već i za društvo. Očigledan primjer za to je delikvencija.

Faktori maloljetničke delikvencije su raznovrsni ali se posebno ističu:

- Degradirana i deficijentna porodica,
- Nedostaci u obrazovanju i vaspitanju,
- Neadekvatni institucionalni uslovi resocijalizacije,
- Nedostaci u organizovanju i korištenju slobodnog vremena,
- Nefunkcionalne službe socijalne zaštite.

U Bosni i Hercegovini kako u entitetima tako i na nivou države, još uvijek ne postoji jedinstven zakon koji u potpunosti reguliše oblast maloljetničkog prijestupništva niti su postojeći zakoni usaglašeni sa Konvencijom o pravima djeteta kojom je članom 1. propisano da se djetetom smatra svako lice mlađe od 18 godina, ukoliko se zakonom date zemlje punoljetstvo ne stiče ranije, a Krivičnim zakonom Federacije Bosne i Hercegovine u članu 2. stav 1. tačka (9) utvrđeno je:

„Dijete je, u smislu ovog zakona lice koja nije navršilo 14 godna života“, a tačkom (10) istog člana: „maloljetnik je u smislu ovog zakona, osoba koja nije navršila 18 godina života“. Na identičan način to je regulisano i u Krivičnom zakonu Bosne i Hercegovine i u Krivičnom zakonu Republike Srpske kao i u krivičnom procesnom zakonodavstvu, ali u ostalim odredbama o djeci i maloljetnicima zakonodavstvo Bosne i Hercegovine je usklađeno sa svim međunarodnim konvencijama.

Pravna regulativa

Položaj maloljetnika u sukobu sa zakonom u Bosni i Hercegovini uređen je posebnim normama u okviru: Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine, Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine i Krivičnog zakona Republike Srpske, te Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine i entitetskim zakonima o krivičnom postupku, Zakona o izvršenju krivičnih sankcija Bosne i Hercegovine i entitetskim zakonima o izvršenju krivičnih sankcija.

Međutim, bez obzira da li se radi o državnom ili entitetskom zakonodavstvu postoje norme koje određuju položaj maloljetnih prijestupnika. Kod maloljetnih prijestupnika u pravnoj regulativi, prednost je data mjerama pomoći, preodgoja i socijalne integracije maloljetnika.

Posebne odredbe krivičnog zakonodavstva kako materijalnog tako i procesnog naglašavaju odvojenost maloljetnog od punoljetnog izvršioca krivičnih djela i posebnu pažnju poklanjaju uzrastu maloljetnika i to, kako u vrijeme izvršenja krivičnog djela, tako i u vrijeme suđenja.

U krivičnom zakonodavstvu maloljetnici koji su optuženi za povredu odredaba krivičnog zakona imaju pravo na sve garancije i prava pravičnog suđenja koja se primjenjuju za odrasle, ali i na dodatnu zaštitu. Tako u slučaju kada se u krivičnom postupku utvrdi da maloljetnik nije navršio 14 godina starosti, krivični postupak se obustavlja (o čemu se obavještava organ starateljstva) - što znači da se krivično zakonodavstvo ne primjenjuje prema djetetu mlađem od 14 godina, a maloljetnici stariji od 14 godina su podjeljeni u dvije grupe i to na mlađe maloljetnike koji su u vrijeme izvršenja krivičnog djela navršili 14 godina života, a nisu navršili 16 godina života, i na starije maloljetnike koji su u vrijeme izvršenja krivičnog djela navršili 16, ali ne i 18 godina života.

Podjela maloljetnika na mlađe i starije maloljetnike je bitna radi izricanja sankcija pa se tako mlađem maloljetniku mogu izreći odgojne mjere, a starijem maloljetniku odgojne mjere i kazna maloljetničkog zatvora. Osim odgojnih mjera i kazne maloljetničkog zatvora krivično zakonodavstvo propisuje i odgojne preporuke koje doprinose zaštiti, brizi, pomoći i nadzoru nad maloljetnim počiniocima krivičnih djela.

Odgojne preporuke imaju za cilj da se da prednost vansudskim mogućnostima odgoja i preodgoja prema maloljetnim počiniocima djela u odnosu na izricanje sudske sankcije.

- Izricanje odgojnih preporuka prema malodobnim prestupnicima za krivična djela sa propisanom novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine;
- Priznanje krivičnog djela i izražena spremnost za pomirenjem sa oštećenim;
- Svrha: preveniranje krivičnog postupka i da se primjenom odgojnih preporuka utiče na maloljetnika da u buduće ne čini krivična djela.

Odgojne preporuke: lično izvinjenje oštećenom, naknada štete oštećenom, redovno pohađanje škole, te posjećivanje odgojnih, obrazovnih, psiholoških i drugih savjetovališta primjenjuje nadležni tužlaci, dok odgojne preporuke: rad u korist humanitarne organizacije ili lokalne zajednice, prihvatanje odgovarajućeg zaposlenja, smještaj u drugu porodicu, dom ili ustanovu, liječenje u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi primjenjuje nadležni sud. Pri izboru određene odgojne preporuke uzima se u obzir interes maloljetnika i oštećenog i mora se voditi računa da se pri tome ne dovede u pitanje maloljetnikovo redovno školovanje ili njegov rad.

Pored odgojnih preporuka naše zakonodavstvo propisuje i odgojne mjere koje se mogu izreći maloljetnom počiniocu krivičnog djela i to:

- upućivanje u disciplinski centar za maloljetnike: na određen broj sati tokom praznika, na određen broj sati tokom dana i na neprekidan boravak, ali najduže 20 dana;
- mjere pojačanog nadzora: od roditelja, usvojitelja ili staratelja, u drugoj porodici ili od nadležnog tijela socijalne zaštite;
- zavodske mjere: upućivanje u odgojnu ustanovu, upućivanje u odgojno-popravni dom, upućivanje u drugu ustanovu za osposobljavanje.

Prema tome, možemo konstatovati, da za počinjene prekršaje, maloljetnik do navršenih 14 godina života nije odgovoran, maloljetniku koji je u vrijeme počinjenja prekršaja navršio 14 godina života ali nije napunio 16 godina, mogu se izreći samo odgojne mjere.

Starijem maloljetniku koji počini prekršaj mogu se izreći odgojne mjere kao i bilo koja sankcija koja se može izreći i punoljetnom licu (novčana kazna, uvjetna osuda, ukor i zaštitna mjera), kao i mjere oduzimanja imovinske koristi i obavezna naknada štete. Zaštitne mjere su: oduzimanje predmeta, zabrana vršenja poziva, djelatnosti ili dužnosti, potpuna ili djelimična zabrana upravljanja motornim vozilom i bolničko liječenje od zavisnosti.

Zavodske mjere – upućivanje u odgojnju ustanovu usmjerene su na zaštitu, pomoći nadzor nad maloljetnim počiniocem krivičnog djela. Po prijemu u zavodsku ustanovu maloljetnik se upućuje u odgovarajuću odgojnju grupu, zavisno od uzrasta, završenog razreda škole, psihotjelesnih svojstava i stepena njegove odgojne zapuštenosti.

U odgojnoj ustanovi maloljetnik se upućuje u osnovnu školu, a uz saglasnost roditelja i maloljetnika i u odgovarajuću srednju školu. Odgojno popravni proces se odvija u odgojno popravnom zavodu, međutim, trenutno u BiH ne postoji ovakav zavod, te se ova zavodska mјera ne može izvršiti.

Nepostojanje adekvatnih ustanova za izvršavanje zavodskeh mјera ima za posljedicu nemogućnost pružanja pomoći maloljetnoj osobi, te na taj način nema ni adekvatnog preventivnog djelovanja.

Stanje maloljetničke delikvencije na teritoriji općine Zavidovići u periodu 2015.-2017.

Stanje maloljetničke delinkvencije zaključeno sa 25.12.2015. godine

Na području koje pokriva PS Zavidovići a zaključeno sa 25.12.2015. godine broj izvršenih krivičnih djela koja su počinili maloljetnici iznosi 27, broj podnesenih izvještaja Tužilaštvu 19 a broj prijavljenih maloljetnika 23. Izvršena je i analiza strukture krivičnih djela za koja su prijavljena maloljetna lica te je utvrđeno da su maloljetnici prijavljeni uglavnom za krivična djela krađa, teška krađa, razbojnička krađa, oštećenje tuđe stvari, teška tjelesna povreda, laka tjelesna povreda te ostala krivična djela iz Krivičnog zakona FBiH.

Vrste krivičnih djela:

- KD „Nasilničko ponašanje“ -1,
- KD „Teška krađa protiv sigurnosti javnog prometa“ -1,
- KD „Neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga“ -0,
- KD „Teška krađa“ -22,
- KD „Krađa“ -2,
- KD „Oštećenje tuđe stvari“ -1.

Spolna struktura maloljetnika: -muški izvršilaca bilo je 30, a ženskih izvršilaca 1.

Starosna dob maloljetnika: -do 14 godine bilo 4 izvršilaca, od 14-16 godine bilo je 19 izvršilaca a od 16-18 godine bilo je 8 izvršilaca.

Način izvršenja: -sam- 14 izvršilaca a u grupi 17 izvršilaca. Broj izrečenih policijskih upozorenja (Član 23. Zakona o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku): -4.

Stanje maloljetničke delinkvencije zaključeno sa 25.12.2016. godine

Na području koje pokriva PS Zavidovići a zaključeno sa 25.12.2016. godine broj izvršenih krivičnih djela koja su počinili maloljetnici iznosi 8, broj podnesenih izvještaja Tužilaštvu 8, a broj prijavljenih maloljetnika 8. Izvršena je i analiza strukture krivičnih djela za koja su prijavljena maloljetna lica te je utvrđeno da su maloljetnici prijavljeni uglavnom za krivična djela krađa, teška krađa, razbojnička krađa, oštećenje tuđe stvari, teška tjelesna povreda, laka tjelesna povreda te ostala krivična djela iz Krivičnog zakona FBiH.

Vrste krivičnih djela:

- KD „Razbojništvo“ -1,
- KD „Ugrožavanje sigurnosti“ -1,
- KD „Teška krađa“ -5,
- KD „Krađa“ -1.

Spolna struktura maloljetnika: -muški izvršilaca bilo je 8, dok ženskih izvršilaca nije bilo.

Starosna dob maloljetnika: -do 14 godine bilo 3 izvršioca, od 14 -16 godine bilo je 4 izvršioca a od 16-18 godine bilo je 4 izvršioca.

Način izvršenja: -sam- 3 izvršioca a u grupi 5 izvršilaca. Prvi put počinilac KD-a: 4 izvršioca a povratnika u ista:-4 izvršioca

Broj izrečenih policijskih upozorenja (Član 23. Zakona o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku): -2.

Stanje maloljetničke delikvencije zaključeno sa 23.06.2017. godine

Na području koje pokriva PS Zavidovići a zaključeno sa 23.06.2017. godine broj izvršenih krivičnih djela koja su počinili maloljetnici iznosi 6, broj podnesenih izvještaja Tužilaštvu 6, a broj prijavljenih maloljetnika 7. Izvršena je i analiza strukture krivičnih djela za koja su prijavljena maloljetna lica te je utvrđeno da su maloljetnici prijavljeni uglavnom za krivična djela krađa, teška krađa, razbojnička krađa, oštećenje tuđe stvari, teška tjelesna povreda, laka tjelesna povreda, te ostala krivična djela iz Krivičnog zakona FBiH.

Vrste krivičnih djela:

KD „Oduzimanje tuđe pokretnine“ -1,

KD „Teška krađa“ -4,

KD „Krađa“ -1.

Spolna struktura maloljetnika: -muških izvršilaca bilo je 6, a ženskih izvršilaca 1.

Starosna dob maloljetnika: - od 14-16 godine bilo je 1 izvršioc, a od 16-18 godine bilo je 6 izvršilaca.

Način izvršenja: -sam- 1 izvršilac, a u grupi 6 izvršilaca. Prvi put počinilac KD-a: 5 izvršioca a povratnika u isti: -2 izvršioca

Broj izrečenih policijskih upozorenja (Član 23. Zakona o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku): -3.

Zaključak

Iz naprijed navedenog, možemo zaključiti da je došlo do smanjenja krivičnih djela u kojima su učestvovala maloljetna lica, kao i da je došlo do smanjenja broja prijavljenih maloljetnih lica. Također do 23.06.2017. nije bilo prijavljenih slučajeva vršnjačkog nasilja u školama.

CILJEVI:

1. Osigurati da djeca ne dođu u sukob sa zakonom (socijalne, odgojne, ekonomске i obrazovne intervencije);
2. Osigurati zaštitu mlađih koji su već došli u sukob sa zakonom a kroz razne vrste edukacije, programa, tj. raditi na socijalnoj uključenosti mlađih;
3. Formirati savjetovalište za bračne i porodične probleme koje bi se bavilo savjetovanjem i drugim oblicima stručnog rada na rješavanju problema koji nastaju u porodici;
4. Unaprijediti, organizovano i planski, saradnju institucija ili ustanova koji se bave socijalnom problematikom a to su Općina, Centar za socijalni rad, nevladine organizacije, mjesne zajednice i druge javne institucije;
5. Stvaranje uslova za primjenu odgojnih preporuka.

STRATEŠKI PLAN I NOSIOCI AKTIVNOSTI:

1. **Strateški cilj:** Pojačano prisustvo policijskih službenika na mjestima gdje je do sada zabilježeno okupljanje lica sklonih kriminalu i narušavanju javnog reda i mira, češći obilasci osnovnih i srednjih škola, preduzimanje zakonom predviđenih mjera i radnji u cilju sprečavanja naročito prisutnog prosijačenja;
Nosilac: MUP Zavidovići
Rok: kontinuirano

2. **Strateški cilj:** Intenzivirati rad inspekcijskih službi radi kontrole točenja alkohola, prodaje duhanskih proizvoda i pristupa kladionicama osobama mlađim od 18 godina;
Nosilac: Inspekcijske službe, MUP
Rok: kontinuirano

3. **Strateški cilj:** Provođenje edukacije stručnog osoblja Centra za socijalni rad i hraniteljskih porodica radi sticanja dodatnih znanja i vještina za vođenje postupka posredovanja i primjene odgojnih preporuka;
Nosilac: Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice
Rok: kontinuirano

4. **Strateški cilj:** U okviru projekta "Policajac u školi" organizovati predavanja u osnovnim i srednjim školama, gdje će se posebno učenicima od 14 do 18 godina prezentirati rad policije, zakonski propisi, određene negativne pojave u društvu (droga, alkohol, prostitucija, trgovina ljudima i dr.) a što se može dovesti u vezu sa navedenim populacijama;
Nosilac: Centar za socijalni rad, služba socijalne skrbi, MUP
Rok: kontinuirano

5. **Strateški cilj:** Nastaviti realizaciju projekta „Rad policije u zajednici“;
Nosilac: MUP
Rok: kontinuirano

6. **Strateški cilj:** Pružanje podrške i pomoći školama u realizaciji Programa borbe protiv maloljetničke delikvencije;
Nosilac: MUP
Rok: kontinuirano

7. **Strateški cilj:** Izbor i sačinjavanje liste porodice, doma ili ustanove za izvršenje odgojne preporuke – smještaj u drugu porodicu, dom ili ustanovu i zaključivanje sporazuma s istim.
Nosilac: Centar za socijalni rad
Rok: kontinuirano

OBRAZOVNA POLITIKA ZA MLADE**Ocjena stanja**

Obrazovanje predstavlja jedan od ključnih faktora ličnog i društvenog progresa. Prema popisu stanovništva iz 2013. godine u Federaciji Bosne i Hercegovine su sljedeći rezultati koji se odnose na obrazovnu strukturu. Napomena: Rezultati obrazovne strukture se odnose samo na osobe starije od 15 godina

Starost	Pol	Ukupno	Bez ikakvog obrazovanja	Nepotpuno osnovno obrazovanje
Ukupno/ <i>Total</i>	Ukupno/ <i>Total</i>	1.862.272	82.724	167.956
	Muški/ <i>Male</i>	904.850	13.635	46.470
	Ženski/ <i>Female</i>	957.422	69.089	121.486

Osnovna škola	Srednja škola	Specijalizacija poslije srednje škole	Viša škola i prvi stepen fakulteta	Visoka škola/fakultet/akademija/univerzitet
401.188	952.320	13.254	56.720	188.110
166.078	547.281	11.005	30.520	89.861
235.110	405.039	2.249	26.200	98.249

Rezultati koji se odnose na Zavidoviće su sljedeći:

ZAVIDOVICI	Ukupno/ Total	Ukupno/ Total	29.913
		Muški/ Male	14.805
		Ženski/ Female	15.108

Bez ikakvog obrazovanja	Nepotpuno osnovno obrazovanje	Osnovna škola	Srednja škola
1.563	3.318	7.764	15.051
259	1.010	2.812	9.485
1.304	2.308	4.952	5.566

Specijalizacija poslije srednje škole	Viša škola i prvi stepen fakulteta	Visoka škola/ fakultet/akademija/ univerzitet
152	530	1.535
119	294	826
33	236	709

U *Gradski dječiji vrtić* je stalno uključeno 95 djece. Broj uposlenih radnika u Gradskom dječjem vrtiću je 14, od čega na odgajatelje otpada 6 uposlenih. Prema ocjeni komisije nadležne za stanje u dječijim vrtićima, stanje u Gradskom dječjem vrtiću je zadovoljavajuće. *Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju*, na području Zeničko-dobojskog kantona je usvojen. Gradski dječiji vrtić provodi organizaciju predškolskog odgoja i obrazovanja prije polaska u devetogodišnju osnovnu školu, čime se upotpunjuje cijelokupan sistem obrazovanja i podiže kvalitet odgojno-obrazovnog procesa.

Na području općine Zavidovići djeluje 6 osnovnih škola koje u školskoj 2016/2017. pohađa 3471 učenika. Na području općine Zavidovići egzistira paralelna Muzička škola u sklopu "Druge osnovne škole". Nastavljena je implementacija koncepta devetogodišnje osnovne škole. U područnim školama u ruralnim sredinama nije u dovoljnoj mjeri razvijen predmet tjelesnog i zdravstvenog odgoja. Evidentan je problem sigurnosti učenika koji se kreću regionalnim i lokalnim putevima u školu (nedostatak pješačkih staza-sliv rijeka Krivaja i Gostović).

Primjetna je i niska stopa upisa učenika u prve razrede osnovnih škola:

Naziv škole	Broj učenika upisanih u prvi razred u šk. 2017/18.godini
„Prva osnovna škola“	124
Druga osnovna škola“	62
Osnovna škola „Gostović“	46
Osnovna škola „Hajderovići“	47
Osnovna škola „Kovači“	51
Osnovna škola „Vozuća“	35

Ukupan broj učenika upisanih u prvi razred na području općine Zavidovići je 365 učenika.

Općina u saradnji sa osnovnim školama realizuje Akcioni plan za inkluzivnu nastavu, kojeg je usvojilo Općinsko vijeće Zavidovići.

Srednjih škola na području općine Zavidovići je 3 koje u školskoj 2017/18. pohađa 1299 učenika, od čega Gimnaziju „Rizah Odžečkić“ pohađa 292 učenika, Mješovitu srednju školu 531 učenika, dok Srednju tehničku školu pohađa 476 učenika. Reforma obrazovanja u gimnazijama nudi mogućnost usmjerjenja nakon završene druge godine školovanja i to na: jezičko izborni područje, društveno izborni područje, matematičko-informatičko, te prirodno izborni područje.

U Mješovitoj srednjoj školi učenici se obrazuju za sljedeća stručna zvanja - zanimanja :

Tehničar drumskog saobraćaja
Prodavač,
Elektroinstalater,
Krojač,
Zavarivač,
Elektroenergetičar,
Automehaničar;
Bravar,
Tehničar za mehatroniku,
Vozač motornih vozila,
Metalostrugar,
Kuhar,
Frizer - Vlasuljar.

U Srednjoj tehničkoj školi učenici se obrazuju za sljedeća stručna zanimanja:

Ekonomski tehničar
Elektrotehničar računarske tehnike i automatike
Mašinski tehničar za kompjutersko upravljanje mašinama
Građevinski tehničar Šumarski tehničar
Poljoprivredni tehničar
Finansijski tehničar Građevinski tehničar
Elektrotehničar računarske tehnike i automatike
Mašinski tehničar
Šumarski tehničar
Poljoprivredni tehničar
Bankarski tehničar
Finansijski tehničar
Elektrotehničar računarske tehnike i automatike
Građevinski tehničar
Mašinski tehničar
Šumarski tehničar
Poljoprivredni tehničar
Arhitektonski tehničar Tehničar finalne obrade drveta
Ekonomski tehničar
Elektrotehničar računarske tehnike i automatike
Mašinski tehničar za kompjutersko upravljanje mašinama
Šumarski tehničar
Poljoprivredni tehničar

Rezultati provedenog istraživanja govore da su učenici nezadovoljni izborom zanimanja koja im nude naše škole, što nameće potrebu uvođenja novih smjerova i struka.

Prolaznost učenika sa područja općine Zavidovići je 99,15 % sto je stavlja na treće mjesto u kantonu. Srednja ocjena je 3,78 sto je stavalja na peto mjesto. Broj izostanaka po

učeniku 36,18 sto je najmanje u kantonu. Gimnazija "Rizah Odžečkić" Zavidovići je najbolje ocijenjena škola po učenju i vladanju.

Srednja ocjena po školama iznosi:

- 1) Gimnazija " Rizah Odžečkić" 4,33
- 2) Srednja tehnička skola 3,75
- 3) Mješovita srednja skola 3,39

Prolaznost u školama je sljedeća:

- 2) Gimnazija "Rizah Odžečkić" 93,38
- 3) Srednja tehnička skola 99,45
- 4) Mješovita srednja škola 98,07

Broj izostanaka po školama je.

- 1) Gimnazija "Rizah Odžečkić" 23,38
- 2) Srednja tehnička škola 37,57
- 3) Mješovita srednja skola 40,66

Učenici srednjih škola kao i osnovnih postižu veoma značajne rezultate na svim poljima na svim nivoima takmičenja.

U JU "Gradski dječiji vrtić" tokom 2016. godine bilo je uključeno ukupno 568 djece, koja su prošla kroz cijeloviti razvojni program (136), program obaveznog predškolstva (410) ili program za djecu iz socijalno ugroženih porodica (22). Sredstva za redovan rad JU "Gradski dječiji vrtić" Zavidovići iz Budžeta Općine za 2016.godinu, u iznosu od 140.000,00 KM, realizovana su donošenjem Zaključaka o odobravanju sredstava po mjesecnim zahtjevima Ustanove (12) uz priloženi izvještaj o utrošku predhodno odobrenih sredstava. Organizovanjem sastanaka sa direktorima 6 osnovnih škola i 3 srednje škole pripremljena je anketa za učenike završnih razreda osnovnih škola o opredjeljenju za ponuđena zanimanja u srednjim školama. Na osnovu iste pripremljen je Plan upisa učenika u srednje škole za školsku 2016/2017. godinu po kojem je usvojen Zaključak Općinskog vijeća te je isti (plan) proslijedjen nadležnom Ministarstvu ZE-DO kantona na dalju proceduru.

Tokom 2016. godine, shodno planiranim sredstvima, po prijedlozima kandidata od strane mjesnih zajednica provedeno je devet mjesecnih procedura obezbjeđenja autobuskog prijevoza za socijalno ugrožene učenike srednjih škola sa područja naše općine - oko 55 karata mjesечно. U te svrhe u Budžetu za 2016.godinu planirano je 20.000,00 KM. U ovoj aktivnosti značajno učestvuje i sarađuje Prevoz putnika sa 15 mjesecnih karata. Za svaki mjesec služba pribavlja prijedloge iz mjesnih zajednica, sačinjava konačan prijedlog i Zaključak o nabavci karata.

Općina je Budžetom za 2016. godinu obezbijedila sredstva za stipendiranje 28 redovnih studenata sa područja općine Zavidovići za akademsku 2015/2016. godinu u iznosu od 800,00 KM po studentu. Iste su dodijeljene po utvrđenim Kriterijima i provedenim procedurama Javnog poziva od strane ove službe. Nastavljena je praksa posebne stimulacije „nadarenih“ studenata sa područja općine Zavidovići, te je za posebno nadarene studente u 2016. godini, po realizaciji procedura javnog poziva i utvrđivanja liste, izdvojeno 7.600,00 KM (19 nadarenih studenata dobilo novčanu nagradu u iznosu od po 400,00KM).

Služba je provela proceduru po Konkursu za stipendiranje Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport ZE-DO kantona, po kojem je stipendije dobilo 156 studenata u iznosu od po 453,00 KM. U cilju stimulisanja rada i zalaganja učenika osnovnih i srednjih škola izdvojena su sredstva za učenike generacije u školskoj 2015/2016. godini, u iznosu od 3.000,00 KM, od čega su 6 učenika iz osnovnih škola dobili po 250,00 KM i 3 učenika iz srednjih škola po 500,00 KM.

Sa transfera za podršku inkluzivne nastave isplaćena su sredstva Udruženju roditelja djece sa poteškoćama u razvoju „Mala sirena“ u iznosu od 500,00 KM u svrhu angažovanja asistenata u nastavi za djecu sa poteškoćama u razvoju.

U saradnji sa Pedagoškim zavodom Ze-do kantona i školama organizovana su Općinska takmičenje u znanju osnovnih škola uz finansijsku podršku od 3.000,00 KM iz Općinskog budžeta.

U rad je puštena novoizgrađena područna škola u Lovnici u sastavu Prve osnovne škole. Objekat izgrađen po savremenim standardima gradnje školskih objekata. Projekat je realizovan u saradnji Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport, Prve osnovne škole Zavidovići, UNDP i Općine Zavidovići.

Završena je sanacija centralnog objekta Prve osnovne škole kroz Projekat poboljšanja energetske efikasnosti (Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport, Prva osnovna škola). Po istom modelu pripremljen je projekat sanacije gradske sportske dvorane (Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport,, UNDP i Općina Zavidovići). U Osnovnoj školi „Kovači“ realizovani su sljedeći projekti u zamjena vanjske stolarije na objektu centralne škole finansiranog od strane Ambasade Japana u BiH, izgrađen je novi školski poligon od strane Vlade R Slovenije, obnovljena je Područna škola Brezik u saradnji organizacije Mozaik i Općine Zavidovići. Realizovan je projekat obnove fiskulturne dvorane čiju obnovu je finansirala Općina Nilufer R Turska, resorno ministarstvo i Općina Zavidovići. U toku je realizacija projekta utopljavanja Mješovite srednje škole Zavidovići.

Veliki potencijal u modernom obrazovanju otpada na neformalno obrazovanje. U razvijenim zemljama neformalni oblici obrazovanja već koriste više od 50 % finansijskih sredstava koja se ulažu u obrazovanje, sa tendencijom dalje progresije. Istovremeno postaju jedan od preduvjeta za obezbjeđenje finansijskih sredstava iz evropskih predpristupnih fondova. U Zavidovićima se ovo područje uglavnom odnosi na škole stranih jezika, poznavanje rada na računaru i pisanje biznis planova.

Problemi koji dominiraju sferom neformalnog obrazovanja su :

- Nepostojanje pravnog okvira za regulisanje sistema neformalnog obrazovanja
- Nepostojanje saradnje i koordinacije omladinskog i nevladinog sektora, općinskih institucija i škola, na realizaciji zajedničkih programa neformalnog obrazovanja.

Nedostatak obrazovnog sistema jeste nepostojanje sistema dokvalifikacije i prekvalifikacije čime bi mladi ljudi postali konkurentniji na tržištu rada, te usklađenost školstva sa tržištem rada. Isto tako primjetna je i nepovezanost i slaba sardnja između poduzetnika i srednjoškolskih ustanova.

CILJEVI**STRATEŠKI PLAN I NOSIOCI AKTIVNOSTI**

1. **Strateški cilj:** Osigurati uslove za odvijanje kvalitetnog nastavnog procesa u osnovnim i srednjim školama
Nosioci: Kanton, Općina
Rok: Kontinuirano
2. **Strateški cilj:** Unaprijedivati i promovirati sistem obrazovanja romske populacije
Nosioci: NVO
Rok: Kontinuirano
Strateški cilj: Neformalno obrazovanje kroz nevladin sektor
Nosioci: NVO
Rok: Kontinuirano
3. **Strateški cilj:** Unaprijediti i promovirati sistem cijeloživotnog učenja i obrazovanja mlađih
Nosioci: NVO, mediji, Općina
Rok: Kontinuirano
4. **Strateški cilj:** Programima dokvalifikacije i prekvalifikacije poboljšati osposobljenost starijih omladinaca
Nosioci: Služba za zapošljavanje
Rok: Kontinuirano
5. **Strateški cilj:** U okviru budžetskih mogućnosti planirati sredstva za nabavku kompjuterske opreme na svim obrazovnim nivoima
Nosioci: Općina
Rok: Kontinuirano
6. **Strateški cilj:** Promovirati nastavak školovanja promotivnim kampanjama
Nosioci: Općina, NVO
Rok: Kontinuirano
7. **Strateški cilj:** Podupirati sistemsko provođenje programa praćenja posebno nadarenih mlađih
Nosioci: Općina, privredni subjekti, službe za zapošljavanje
Rok: Kontinuirano
8. **Strateški cilj:** Osigurati provođenje principa jednakih šansi za dostupnost obrazovanja neovisno o mjestu rođenja i stanovanja, materijalnom i socijalnom statusu, spolu, stanju zdravlja
Nosioci: Općina
Rok: Kontinuirano
9. **Strateški cilj:** Osigurati volonterski rad nastavnog kadra u školama i omogućavanje polaganja pripravničkog staža bez zasnivanja radnog odnosa
Nosioci: Općina
Rok: Kontinuirano
10. **Strateški cilj:** Planirati budžetom određeni iznos sredstava za stipendiranje studenata postdiplomskih studija
Nosioci: Općina
Rok: Kontinuirano
11. **Strateški cilj:** Bužetom planirati sredstva za stipendiranje studenata sa područja općine Zavidovići
Nosioci: Općina
Rok: kontinuirano

12. Strateški cilj: Budžetom planirati određeni broj sredstava za sufinansiranje i finansiranje prijevoza srednjoškolaca sa udaljenih područja općine Zavidovići

Nosioci: Općina

Rok: Kontinuirano

MLADI I CIVILNO DRUŠTVO

Civilno društvo je jedan od tri osnovna elementa (pored civilnog imamo privatni i pravni element) svakog demokratskog društva. Stari Grci i Rimljani su poznavali instituciju civilnog društva, te možemo zaključiti da od davnina civilno društvo je neizostavan segment uspješnog i prosperitetnog društva, kakvo bi trebalo da bude i naše bosanskohercegovačko društvo.

Uloga civilnog društva jeste da omogući aktivnim i odgovornim građanima da participiraju u svim sferama društvenog života, civilno društvo predstavlja poveznicu između struktura vlasti i ostalih građana. Danas civilno društvo u demokratskim društvima predstavlja veoma bitan faktor u cijelokupnom djelovanju društva.

Putem civilnog društva odnosno putem alata civilnog društva (organizacije / udruženja civilnog društva) građani mogu da utiču na kreiranje politika upravljanja jednom lokalnom zajednicom, također, svojim aktivnim učešćem u organizacijama/udruženjima civilnog društva građani putem zahtjeva i prijedloga mogu da utiču i na druge sfere život u jednoj lokalnoj zajednici, tako mogu kreirati budžetsku politiku, omladinsku politiku, politiku prema kulturi i sportu, te druge politike.

Nažalost, mladi na području općine Zavidovići vrlo malo participiraju u kreiranju društvenog života, ili veoma malo utiču u kreiranju boljih politika i veoma malo utiču na formiranje društveno pogodnog položaja za sebe.

Općina Zavidovići ima preko 8000 mladih osoba, a najveća participacija mladih u jednoj sferi društvenog života jesu izbori (veliki postotak izlaznosti mladih osoba na izbore), te se tu završava sva građanska odgovornost većine mladih osoba na području Općine Zavidovići. Mali broj mladih osoba (većina od njih su srednjoškolci) su aktivisti ili članovi/ volonteri u organizacijama na području općine Zavidovići. Mlade osobe koje su uključene u organizacije civilnog društva participiraju u aktivnostima i projektima tih organizacija čiji su članovi.

Analizom evidencije udruženja civilnog društva koji obitavaju na području općine Zavidovići stiče se dojam da omladinska udruženja i nisu razvijen alat /način koji bi mladi trebali koristiti da poboljšaju svoj položaj u našoj lokalnoj zajednici. Od 126 udruženja koja se nalaze u evidenciji samo 2 udruženja u svom nazivu nose riječ „mladi“ dok postoji još 8 udruženja koja po svom opisu rade sa mladima. Većina od tih 10 udruženja je neaktivno u radu sa mladima (ne postoji rad sa mladima na dnevnoj ili sedmičnoj bazi, već se to bazira na aktivnosti koje se dešavaju jednom ili dva puta godišnje, ovdje ne računamo sportska udruženja koja rade sa mladima na svakodnevnoj bazi).

Ovaj podatak da 10 udruženja civilnog društva (po općinskoj evidenciji o udruženjima), od kojih je većina neaktivna, koja rade sa mladima, pokazuje nam da organizacije i udruženja mladih na području općine Zavidovići nisu prepoznati kao alat za poboljšavanje položaja mladih u jednoj lokalnoj zajednici. S obzirom na mali broj udruženja i kapacitete tih udruženja mladi uopće ne participiraju u procesima kreiranja politika prema mladima ili uopćeno prema kreiranju politika iz drugih društvenih sfera.

Također treba istaknuti da su kao kategorija „mladi“ u posljednje vrijeme, na području Općine Zavidovići, mnogo aktivniji nego u ranijim godinama, što se vidi po broju održanih i implementiranih projekata u našoj lokalnoj zajednici. Također, treba pomenuti da postoji tendencija rasta broja omladinskih udruženja u općini Zavidovići, ove godine se osnovalo novo omladinsko udruženje SKU „Animus“ kojeiza sebe ima već implementiran veliki

projekat „Street Basket Zavidovici 2017– Koncert Zabranjeno Pušenje“ , te treba pomenuti da su još dva omladinska udruženja u procesu registracije. Samim tim što je došlo do organiziranja jednog novog omladinskog udruženja povećan je i broj aktivnosti u kojima mladi mogu učestvovati.

Još uvjek je slabo razvijena svijest kod mladih da omladinskim udruživanjem mogu postići više u promjeni sopstvenog položaja, nego li će to uraditi na individualnom nivou. Općina Zavidovići i njeni službenici koji se bave mladima trebali bi više raditi na promociji omladinskog udruživanja i omladinskog aktivizma.

Vijeće mladih

Vijeće mladih označava krovno udruženje mladih, zasnovano na dobrovoljnem članstvu omladinskih udruženja, a koje predstavlja interes mladih i omladinskih udruženja.

(Zakon o mladima FBIH, čl.4. stav 2.)

Zašto je važno Vijeće mladih?

Vijeće mladih je institucija koja sa omladinskim udruženjima koja su dio Vijeća mladih pokušava poboljšati položaj mladih ali i omladinskih udruženja u jednoj lokalnoj zajednici. Vijeće mladih predstavlja alat putem kojega mlađi komuniciraju sa ostalim omladinskim udruženjima ali i sa predstavnicima vlasti. Vijeće mladih putem zakonskih okvira može da utiče na kreirane politike prema mlađima ali i kreiranju ostalih politika u jednoj lokalnoj zajednici, može uticati na kulturni život jedne zajednice, može uticati na budžetsku politiku prema mlađima, te svojim prijedlozima može davati preporuke općinskim strukturama u rješavanju krucijalnih problema. Nažalost Općina Zavidovići nema Vijeće mladih.

Vijeće mladih općine osniva više od 50% omladinskih udruženja, ali najmanje tri udruženja s popisa koji se vodi kod nadležne općinske Službe koja se bavi pitanjima mlađih. Članice Vijeće mladih općine moraju biti omladinska udruženja, tj. udruženja upisana na općinski spisak (popis) omladinskih udruženja (Zakon o mlađima FBIH čl.37). Općina Zavidovići je tek skoro (2017. godine) ispunila uvjete da formira Vijeće mladih Općine Zavidovići, te se treba pristupiti formiranju istog.

Također u Zakonu o mlađima FBIH stoji da svaka općina mora imati „Službenika/icu za mlađe“ , službenik/ica za mlađe je osoba koji/a je stručno osposobljena za rad s mlađima i o tome posjeduje certifikat o znanju o politici prema mlađima i radu sa mlađima. Službenik/ica za mlađe bi umnogome olakšao/la posao ostalim sektorima općinske uprave u radu sa mlađima.

CILJEVI

STRATEŠKI PLAN I NOSIOCI AKTIVNOSTI

1. **Strateški cilj:** Angažovati Službenika za mlađe koji bi u sklopu svoga referata se bavio isključivo pitanjima mlađih
Nosioci aktivnosti: Općina Zavidovići
Rok: kontinuirano
2. **Strateški cilj:** Promocija omladinskog udruživanja (okrugli stol – radionice na temu „Omladinsko udruživanje“)
Nosioci aktivnosti: Nevladin sektor, nadležna općinska Služba
Rok: kontinuirano
3. **Strateški cilj:** Kvalitetnije informisanje o javnim pozivima za projekte (glasna ploča i općinska stranica nisu jedini vidovi razmjene informacija sa svojim građanstvom, iskoristiti lokalne internet portale, druge NVO organizacije i njihove platforme za dijeljenje informacija)

- Nosioc aktivnosti:** Općina Zavidovići, nevladin sektor
4. **Strateški cilj:** Omogućiti mladima lakši pristup informacijama o omladinskom organizovanju
Nosioc aktivnosti: Općina Zavidovići
Rok: kontinuirano
5. **Strateški cilj:** Omogućiti mladima da nesmetano iznose svoje prijedloge i zahtjeve Službama koje su zadužene za mlade
Nosioci aktivnosti: Općina Zavidovići, nevladin sektor
Rok: kontinuirano
6. **Strateški cilj:** Izrada preciznog registra udruženja na području Općine Zavidovići
Nosioci aktivnosti: Nadležna općinska Služba
Rok: kontinuirano
7. **Strateški cilj:** Kreirati precizan budžet za mlade i NVO sektor (Transfer za mlade i omladinska udruženja)
Nosioc aktivnosti: Općina Zavidovići
Rok: kontinuirano
8. **Strateški cilj:** Konstituisati Vijeće mladih Općine Zavidovići
Nosioci aktivnosti: Omladinska udruženja
Rok: kontinuirano
9. **Strateški cilj:** NVO Zavidovići – mora dijeliti informacije o projektima (koje implementira) općinskoj upravi
Nosioci aktivnosti: Nevladin sektor
Rok: Kontinuirano

KULTURNO I MEDIJSKO DJELOVANJE MLADIH

1. OCJENA STANJA

Kultura i mladi

Nesumljivo je da je kultura u cjelini i po svome smislu društveni fenomen i jedna od najbitnijih ako ne i najbitnija karakteristika čovjeka i ljudskog roda uopće (niti jedna druga vrsta nema kulturu).

Kao jedinstvena društvena pojava, kultura u najširem smislu označava skup cjelokupnih dostignuća čovjeka. Uključuje u sebe i sve načine ljudske aktivnosti, sve forme društvenog života. Kultura obuhvata cjelokupno ljudsko znanje i načine ponašanja, sve tekovine koje je čovjek proizveo svojom materijalnom i duhovnom djelatnošću. Kultura je sve ono po čemu se čovjek razlikuje od životinje.

Na osnovu ove definicije kulture moglo bi se reći da je kultura vrlo kompleksna društvena pojava koja obuhvata najšire shvaćenu oblast duhovnog i materijalnog stvaralaštva i ima izuzetno važnu ulogu. Umjetnost i kultura postoje u višestrukim formama, stalno se razvijaju i uvijek su odraz društva u kojem nastaju. Mladi ljudi, kroz svoju kulturnu praksu i svoju mogućnost iniciranja, istraživanja i inoviranja, grade i imaju značajnu ulogu u oblasti kulture i umjetnosti. Možemo razlikovati dva aspekta položaja mladih u kulturi: mlade kao primatelje i potrošače svih kulturnih aspekata i mlade kao stvaraoca kulture. Oblast kulture je različito uređena na entitetskom i kantonalmom nivou u BiH što dovodi do nepreglednosti djelovanja u njima i preklapanja nadležnosti pojedinih institucija.

Nedostaje odgovarajući pravni okvir za ove oblasti, nedostaju institucionalni kapaciteti, slaba je koordinacija i suradnja između različitih nivoa vlasti i mladih, financijski problemi su

vrlo česti, nedostaju javni prostori za mlade na općinskom nivou (što predstavlja problem i kod organizovanja neformalnog obrazovanja i sudjelovaja mladih, te općenito rada sa mladima).

Kultura mladih jedan je od osnovnih elemenata identiteta mladih i iznimno važno područje njihove afirmacije, komunikacije i stila života. To je zapravo područje kroz koje mladi kritički preispituju tradicionalne kulturne obrasce i naslijeđe kao dio svoga identiteta i stvarajući nove obrasce i estetiku kreiraju prostor za vlastito prepoznavanje i djelovanje.

Nerijetko se pod pojmom kulture mladih podrazumijeva alternativno i vaninstitucionalno kulturno stvaralaštvo mladih, no ti su segmenti tek dio kulture mladih jer u nju spadaju i mnogi oblici institucionalnog kulturnoga i umjetničkog stvaranja kroz koje se nastoji afirmirati puno veći broj mladih. Istraživanja pokazuju da je zainteresiranost građana za navedene sadržaje vrlo neujednačena, a za neke manifestacije jako slaba a naročito je evidentno da je loša posjećenost mladih. Uzroci tih problema se naziru u niskom standardu stanovništva, niskom nivou kulturne svijesti kao i neprilagođenošću kulturnih programa i sadržaja stvarnim potrebama i senzibilitetu mladih. Potrebe mladih se na direktn način mogu zadovoljiti njihovim stalnim i značajnim uključivanjem u planiranje i organizovanje kulturnih manifestacija i svih drugih aktivnosti povezanih sa kulturom.

Udruženja i javne ustanove u oblasti kulture

DLU „Impresija“, KUD „Krivaja“, HKD „Napredak“, KBD „Zavidovići“, UG „Duga“, UG „Harfa“, JU „Javna biblioteka“, JU „Centar za kulturu“, UG „CeKer“, ALD Zavidovići. Ovdje se mogu navesti i sekcije osnovnih i srednjih škola iz oblasti kulture.

Manifestacije koje se organizuju:

1. Međunarodna likovna kolonija u organizaciji UG „Impresija“,
2. Kulturno-zabavna manifestacija „Ljeto u gradu“ u organizaciji JU „Centar za kulturu“,
3. Festival „Raspjevana jesen“ u organizaciji KUD „Krivaja“,
4. Božićni koncert u organizaciji HKD „Napredak“,
5. Bajramska Akademija u organizaciji KBD „Zavidovići“,
6. Mini play back show u organizaciji Radio 1503,
7. Festival dječijeg teatra u organizaciji UG „CeKer“.

Ocjena nivoa kulturnih sadržaja

Ako uzmemo u obzir resurse sa kojim raspolaže Općina, ustanove i organizacije kulture na području općine Zavidovići možemo reći da je nivo kulturnih sadržaja zadovoljavajući. Kulturnih dešavanja je malo i oni projekti koji se realiziraju nemaju dovoljno podrške. Naravno da je teška ekomska situacija na području naše Općine uzrok tome, ali i nedovoljno volje i umijeća da se nađu rješenja za institucije iz kulture i podrže projekti koji su vrijedni. Potrebno je napraviti projekte i vrednovati ih prema njihovoj kvaliteti i značaju za zajednicu. No, ako se uzmu svi parametri: koliko se ulaže u kulturu, u kakvom je stanju infrastruktura, odnos građanstva naspram kulturnih događaja i drugo, tada možemo reći da nivo i nije toliko loš.

Ako uzmemo za primjer: Međunarodnu likovnu koloniju, Festival Raspjevana jesen, Ljeto u gradu, izložbe slika, književne večeri, smotru folklora, akademiju u povodu državnih i vjerskih praznika, Mini playback show, Pjesmaricu, teatar u prirodi, školu plesa, školu drame i druge sadržaje koji su uglavnom amaterskog karaktera, te da ne postoje uređeni prostori, bine, kulise, instrumenti, nošnje, smještajni kapaciteti, stručan kadar, ne može se zamjeriti nivou na kojem su kulturni događaji organizovani.

Interes mladih za kulturne događaje

Interes mladih za kulturna događanja je uistinu velik, ali im treba ponuditi kvalitetne sadržaje i prilagoditi ih njihovim potrebama.

Tu važnu ulogu imaju i javne ustanove i udruženja u oblasti kulture. I jednima i drugima je neophodna jača finansijska podrška u smislu da se izdvajanja u općinskom budžetu za kulturu izjednače sa izdvajanjima za sport. Udruženja u oblasti kulture i kulturnog stvaralaštva, trebala bi uz veću finansijsku podršku otvarati širu lepezu kulturnih sadržaja, osim njegovanja kulturne baštine kroz folklorne sekcije, kao što su muzičke, horske i dramske sekcije, čime bi se privukao veći broj mladih u rad sekcija i pružili potpuniji kulturni sadržaji. Trenutno ova udruženja okupljaju oko 240 mladih i na povećanju interesa mladih treba stalno raditi. Ne smijemo dozvoliti da diskoteke i kafići u našem gradu imaju dominantno mjesto u kulturnom životu i provodu mladih, ali ako uzmemo statističke prognoze tih navoda jasno je da mladima nedostaje adekvatan sadržaj kulturnih događaja, na čemu svi zajedno trebamo raditi.

Prilagođenost kulturnih sadržaja u našem gradu

Prilagođenost kulturnih sadržaja potrebama mladih u našem gradu je u blagom porastu, iako je finansiranje istih ostalo na nivou ranijih godina kada je nivo kulturnih sadržaja u Zavidovićima bio na izmaku. Moramo biti realni i kazati da kulturne manifestacije koje su naprijed navedene donekle građane drže kulturno osviještenim i da su prilagođene za sve uzraste, ali se moramo složiti da je to nedovoljno u odnosu na potrebe i potencijal kojim se raspolaze među mladima.

Manifestacija „Ljeto u gradu“, organizaciji Centra za kulturu, možda je najbolji pokazatelj da su građani Zavidovića žedni kulturnih dešavanja, a to najbolje ilustruje podatak da je u 2017. godini ovu Manifestaciju posjetilo oko 50.000 posjetilaca kako iz naše općine tako i susjednih nam općina. Pozorišne predstave od mjeseca oktobra do maja posljednih godina pune kapacitete pozorišne sale, i dobar su indikator da publika u Zavidovićima želi još više kulturnih sadržaja.

Mladi u kreiranju kulturne politike

Mladi nemaju dovoljno uticaja na kreiranju kulturne politike, no cilj nam je aktivno uključiti veći broj mladih u procese kreiranja kulturne politike i kulturni život grada općenito, i to uz podršku i razumijevanje lokalne zajednice i iskusnih kulturnih radnika, naći odgovarajući model kako da se njihov glas čuje i poštuje. Isto tako, ukoliko mladi žele aktivniju ulogu trebaju artikulisati svoje potrebe i ideje i pronaći podršku za njih kroz institucije sistema. Zakon im daje mogućnost, trebaju ih iskoristiti.

JU Centar za kulturu Zavidovići

Kulturni život mladih u Općini Zavidovići odvija se uglavnom u JU Centar za kulturu Zavidovići čiji je osnivač Općina Zavidovići. U zgradici Centra za kulturu djeluju tri udruženja koja okupljaju veliki broj mladih i zajedno sa njima realizatori su nekoliko projekata od značaja za kulturu na području Općine Zavidovići. U sklopu rada Centra, postoji Škola glume koja sa polaznicima škole radi na produkciji i organizaciji predstava. U objektu trenutno postoji i muzejska zbirka koja sadrži eksponate, makete i fotogaleriju grada Zavidovića, mjesto pogodno za likovne izložbe, projekcije i promocije.

Kulturni život u Zavidovićima posebno je bogat početkom pozorišne sezone (mjesec oktobar), kada se od tog perioda pa do mjeseca maja u Centru za kulturu organizuje veliki broj pozorišnih predstava, filmskih projekcija, dječijih teatarskih festivala, muzičkih festivala i dr.

U mjesecu julu aktivnosti Centra za kulturu organizuju se na otvorenom kroz Tradicionalnu manifestaciju Ljeto u gradu koja okupi blizu 50.000 posjetilaca.

JU „Javna biblioteka“ Zavidovići

JU „Javna biblioteka“ Zavidovići vrlo uspješno ostvaruje svoju funkciju zadovoljavanja potreba građana, posebno mladih za knjigom. Projekat koji se trenutno realizira upravo je vezan za mlađe. Omladinski kutak Javne biblioteke kao multimedijalni centar pruža mlađima prostor za učenje, kreativno izražavanje i traženje podrške za svoje ideje. Ovaj projekat je podržan od strane Međunarodne organizacije a njegove dalje aktivnosti zavisit će od podrške strane zajednice. Biblioteka koristi sredstva iz Budžeta općine za nabavku knjiga u visinu od 8.000 KM na godišnjem nivou.

Medijsko djelovanje mlađih

U složenim društвima u integriranoj Evropi koja nudi mnoge izazove i mogućnosti, aktivno sudjelovanje u društvу se ne može zamisliti bez pristupa informacijama i najšire shvaćenog informisanja. Poštivanje demokratije, ljudskih prava i osnovnih sloboda implicira pravo svih mlađih ljudi da imaju pristup kompletним, objektivnim, razumljivim i pouzdanim infirmacijama za sva njihova pitanja i potrebe. Pravo na informiranje (evropski termin za ovu djelatnost je „Omladinski informativni rad“) je prepoznato u Univerzalnoj deklaraciji o ljudskim pravima, Konvenciji o pravima djeteta, Evropskoj konvenciji o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, te u Preporuci Vijećа Europe koja se tiče informiranja i savjetovanja mlađih u Evropi.

Vlasti na lokalnom nivou trebaju imati posebne instrumente i načine za informisanje mlađih, što je na neki način i obaveza na osnovu domaće legislative poput Zakona o slobodi pristupa informacijama, te evropskih dokumenata; u Evropskoj povelji o učešću mlađih u životu na općinskom i regionalnom nivou se navodi da je aktivan i neovisan nevladin sektor najbitniji elemenat jednog suštinskog demokratskog društva koji olakšava građaninu redovnu uključenost i uticaj na odluke i akcije. Zbog toga je od iznimnog značaja da mlađi ljudi budu informisani, ohrabreni i podržani u učešću u društvenom životu u svojim zajednicama.

Evropska povelja o učešћu mlađih u životu na općinskom i regionalnom nivou govori da je lokalna vlast dužna podržati grupe mlađih (omladinski radnici, studenti ili volonteri) i projekte NVO-a koje favoriziraju mobilnost mlađih, kako odlazaka mlađih iz BiH u inostranstvo, tako i organiziranja različitih aktivnosti uz učešće mlađih iz inostranstva (seminari, kampovi, radionice i sl.). Posebno treba imati u vidu da se u seoskim područjima mobilnost i prijevoz neophodne prepostavke kvalitetnog života.

Stanje lokalnih medija na Općini Zavidovići

Na području općine Zavidovići djeluje nekoliko lokalnih medija, koji uglavnom nisu registrovani zvanično kao mediji, i isti djeluju u formi portala.

Radio Zavidovići je jedini mediji koji radi na informisanju građana Zavidovića. Navedeni radio radi na frekvenciji AM te zbog iste otežano je emitovanje i distribucija programa do krajnjih korisnika.

Medijsko djelovanje mlađih

Poštivanje demokratije, ljudskih prava i osnovnih sloboda implicira pravo svih mlađih ljudi da imaju pristup kompletnim, objektivnim, razumljivim i pouzdanim informacijama za sva njihova pitanja i potrebe.

Vlasti na lokalnom nivou trebaju imati posebne instrumente i načine za informiranje mlađih, što je na neki način i obaveza na osnovu domaće legislative poput Zakona o slobodi pristupa informacijama, te evropskih dokumenata: U Evropskoj povelji o učešću mlađih u životu na općinskom i regionalnom nivou se navodi da je aktivan i neovisan nevladin sektor najbitniji elemenat jednog suštinski demokratskog društva koji olakšava građanima redovnu uključenost i uticaj na odluke i akcije.

Zbog toga je od iznimnog značaja da mlađi ljudi budu informisani, ohrabreni i podržani u učešću u društvenom životu u svojim zajednicama.

Evropska povelja o učešću mlađih u životu na općinskom i regionalnom nivou govori da je lokalna vlast dužna podržati grupe mlađih (omladinski radnici, studenti ili volonteri) i projekte NVO-a koje favoriziraju mobilnost mlađih, kako odlazaka mlađih iz BiH u inostranstvo, tako i organiziranja različitih aktivnosti uz učešće mlađih iz inostranstva (seminari, kampovi, radionice i sl.). Posebno treba imati u vidu da su u seoskim područjima mobilnost i prijevoz neophodne prepostavke kvalitetnog života.

Stanje lokalnih medija na Općini Zavidovići

Radio 1503 Zavidovići

Na području općine Zavidovići još uvijek djeluje samo jedna lokalna radio stanica, Radio 1503 Zavidovići, koja nažalost emituje na AM frekvenciji od 1503 KHz. dok sve druge radio stanice iz okruženja emituju na FM frekvencijama koje su daleko pristupačnije i slušanje iz razloga što u velikoj većini vozila postoji samo fm prijemnik na radio uređajima , a u današnjem vremenu radio se najčešće sluša upravo u automobilima. Na radiju su trenutno zaposlene tri osobe. Uz stalne uposlenike djeluju i dva mlađa spoljna saradnika. Radio stanica nema svoje prostorije već koristi prostore u sklopu zgrade zvane CENTAR koja je u privatnom vlasništvu. Slušanost radio Zavidovića nije moguće detaljno utvrditi, ali postoje mjerila da se slušanost Radio Zavidovića nije na zavidnom nivou, te da isti najviše prate starije generacije.

Novine, pisana štampa

U Zavidovićima ne postoji pisana štampa, lokalne novine koje pišu o zbivanjima sa području općine Zavidovići, jedno vrijeme pokušalo se sa projektom i pokrenute su lokalne novine „ZaN“, od strane JU „Centar za kulturu“ koje su finansirane iz Budžeta općine. Uslovi u kojima su se pripremale novine su bili izuzetno loši te s obzirom da nisu postojala sva potrebna sredstva koja su nephodna za obavljanje te vrste posla sa pomenutim projektom se stalo.

Lokalna televizija

Općina Zavidovići nema lokalnu televiziju kao takvu, mada postoji privatna firma koja je posjedovala lokalni kanal TV Zavidovići u sklopu Kablovske televizije Zavidovići kao kablovskog operatera, ali je isti prodan firmi TXTV Tuzla, a kanal TV Zavidovići nije u sklopu programske šeme niti građani mogu pratiti isti putem kablovske televizije Zavidovići, odnosno sada TXTV d.o.o Tuzla, a svakako TV Zavidovići kao privatni kanal bez uposlenih stručnih lica, programskom šemom upitno je koliko zadovoljava potrebe i interese građana.
Općina Zavidovići nema televiziju, a mogućnost osnivanja iste potrebno je razmotriti.

Internet portal

Napretkom tehnologije nesumnjivo je da su internet portalni danas mediji na koje se javnost najviše oslanja i koje najviše posjećuju. U našem gradu postoje četiri portala, koja su u funkciji informisanja građana o trenutnom dešavanju kako u našem gradu tako i šire.

Portali koji egzistiraju i koji su najposjećeniji po pitanju informisanja: zdici.info, zavidovici.eu, zdici.com i zavidovici.ba.

Društvene mreže

U današnjem vremenu najveći izvori informacija a i dezinformacija dolazi upravo sa društvenih mreža, društvene mreže poput facebook-a iako zadnje na ovom spisku, one su na prvom mjestu kada su u pitanju mladi i informisanje. Napredovanjem tehnologije, mobilnih "pametnih" telefona gotovo da su društvene mreže zasjenile sve ostale izvore informacija poput štampe, televizije itd. Mladi prvenstveno informacije traže na društvenim mrežama. Za mlade, društvene mreže su postale primarni vid komunikacije i izvor informacija.

CILJEVI

STRATEŠKI PLAN I NOSIOCI AKTIVNOSTI

U prevazilaženja naprijed navedenih poteškoća i problema, predlažu se sljedeće aktivnosti.

1. **Strateški cilj:** Podrška projektima iz oblasti kulture kroz povećanja Transfera iz Budžeta općine.
Nosioci aktivnosti: Općina Zavidovići
Rok: kontinuirano
2. **Strateški cilj:** Osigurati povećanje Transfera Centru za kulturu Zavidovići za rad na produkciji pozorišnih predstava
Nosioci aktivnosti: Općina Zavidovići
Rok: kontinuirano
3. **Strateški cilj:** Snažnije promovisati i obezbijediti aktivno uključivanje mladih u kreiranju kulturne politike i kulturnih sadržaja u gradu
Nosioci aktivnosti: Općina Zavidovići, Centar za kulturu i nevladin sektor
Rok: kontinuirano
4. **Strateški cilj:** Uspostaviti posebnu budžetsku liniju za promociju i podršku mladih i talentiranih umjetnika iz različitih oblasti
Nosioci aktivnosti: Općina Zavidovići
Rok: kontinuirano
5. **Strateški cilj:** Otvoriti Centar za mlade Zavidovići sa funkcijom središnjeg informativnog centra, prostora za neformalno obrazovanje, omladinska udruženja, volontere, zabavne, kulturne i edukativne sadržaje.
Nosioci aktivnosti: Općina Zavidovići, Centar za kulturu i nevladin sektor
Rok: kontinuirano

ZDRAVSTVENA ZAŠTITA MLADIH I BORBA PROTIV OVISNOSTI

Analiza stanja

Mladost je specifično životno razdoblje u kojem se uz tjelesno i duševno sazrijevanje odvija i proces integracije pojedinca u društvenu zajednicu. Tokom tog razdoblja od mladih se očekuje da razviju socijalne vještine i preuzmu trajne društvene uloge na svim područjima ljudskog djelovanja.

Taj proces u pravilu traje dok se ne postigne odgovarajući stepen socijalne autonomije, odgovornosti i samostalnosti.

Korištenje zdravstvenih usluga je uslovljeno osjećajem i shvatanjem da je nastupio poremećaj zdravlja i da je zdravstvena usluga potrebna. Taj osjećaj poremećaja i zahtjev za

uslugom može biti subjektivne naravi bez vidnih oštećenja zdravlja i funkcija organizma ali i objektivnog poremećaja i ispada nekih funkcija. Obim korištenja zdravstvenih usluga proširuje se i kategorijom svjesnih zloupotreba u korištenju usluga ali i preventivnim pregledima za koje pacijent ne osjeća potrebu. Iz ovoga je jasno vidljivo da postoji značajna razlika između zahtjeva i potreba za uslugama, a istovremeno i razlika između potreba stanovništva za zdravstvenim uslugama i objektivnim materijalnim mogućnostima za njihovo zadovoljenje. Stoga je neophodno postaviti prioritete koji će biti u skladu sa najozbiljnijim zdravstvenim potrebama i sa onim što je najkorisnije za zajednicu, pri čemu će program i planovi rada biti takve kvalitete da garantuju da će se raspoloživim sredstvima postići obećani ciljevi i da će biti izvedeni na najjeftiniji mogući način.

Upravljanje zdravstvenom zaštitom znači svrshodno iskorištavanje zdravstvenih resursa za ostvarivanje onih ciljeva i prioriteta koji najbolje zadovoljavaju zdravstvene potrebe stanovništva. Njihovo efikasno korištenje znači pružanje zdravstvenih usluga na način koji će povećati zadovoljavanje zdravstvenih potreba a smanjiti troškove pružanja datog obima zdravstvenih usluga.

Da bi se omogućilo uspješno funkcionisanje zdravstvene zaštite neophodno je vršiti adekvatno planiranje, odnosno utvrditi zadatke i ciljeve koje u budućoj akciji treba ostvariti, razraditi metode i puteve kojima će se to postići, i predvidjeti sredstava i postupke koji su za to potrebni.

Edukacijom mladih iz oblasti zdravih prehrambenih i životnih navika, treba stvoriti prostor, da kroz prakticizam i učenje, dođu do zdravlja, da isto znaju održavati te da im se obezbijede uslovi za lično dobrostanje.

Problemi vezani za životnu sredinu postali su veoma složeni i zahtijevaju posebnu pažnju, pogotovo kada je rječ o mladima i njihovom zdravlju. Angažovanje cijele zajednice i aktivno učešće mladih u stvaranju zdrave i nezagadene životne sredine jedan je od primarnih ciljeva u oblasti zdravstvene zaštite mladih.

Program zdravstvene zaštite predstavlja skup svih mjer i akcija koje se poduzimaju na određenom području, a na njegov obim utiču demografski događaji, zdravstveno stanje stanovništva, higijensko epidemiološka situacija razvijenost zdravstvenih službi, materijalne mogućnosti. Program se odnosi za svaku godinu i ti najkasnije do kraja prethodne godine. Program rada pojedinih zdravstvenih djelatnosti polazi od utvrđenih ciljeva, potreba i prioriteta stanovništva poštujući usvojene standarde i normative.

Zdravlje je sastavni dio ljudskog razvoja koji omogućava ekonomski, socijalni i psihološki razvoj društva u pravcu koji želi društvo da ostvari. Ono je osnovni pokretač socio-ekonomskog razvoja, dok socio-ekonomske promjene neminovno utiču na zdravlje. Zdravstvena zaštita mladih stoga predstavlja stalno investiranje u društveni napredak i blagostanje, posebno ako se govori o zaštiti zdravlja mladih.

Prava osiguranika iz reda omladine

Uzimajući u obzir da omladina čini populacionu grupu životne dobi od 15 do 30 god, kao osiguranici definišu se u više kategorija:

- Učenici,
- Studenti,
- Osobe prijavljene na biro za zapošljavanje,
- Aktivni osiguranici (oni koji su u radnom odnosu),
- Osigurani po nekom drugom osnovu (preko centra za socijalni rad, zemljoradničko zdravstveno osiguranje i sl.),
- Neosigurani.

Prema kategorijama osiguranika različita su i prava iz Odluke o neposrednom učešću osiguranih lica u troškovima korištenja zdravstvene zaštite: učenici, studenti na redovnom školovanju do navršene 26. godine života, oni koji su prijavljeni na biro za zapošljavanje i socijalno-ugrožene kategorije oslobođeni su plaćanja učešća u troškovima korištenja zdravstvene zaštite, a omladina koja je u radno aktivnom statusu osiguranja plaća učešće u troškovima korištenja zdravstvene zaštite.

Neosigurana lica prema usvojenom osnovnom paketu, imaju pravo na zdravstvenu zaštitu, ukoliko se radi o hitnom medicinskom stanju ili pravo na liječenje ukoliko se radi o teškom po život opasnom oboljenju.

Analiza stanja zdravstvene zaštite mladih Općine Zavidovići

Općina Zavidovići prostire se na površini od 519 km² gdje živi 35 988 stanovnika, odnosno 73,44 stanovnika po km².

Zdravstvena zaštita na području općine Zavidovići pruža se u sljedećim zdravstvenim ustanovama: Dom zdravlja sa ambulantom u samom gradu, privatne specijalističke ordinacije dr. Aida Brčić i Adhan gdje se pružaju zdravstvene usluge iz oblasti pedijatrije, interne i opšte medicine. Takođe postoji privatna specijalistička ordinacija za manualnu medicinu i kiropraktiku Dr. Ćebić, te privatna ginekološka ordinacija dr. Kaknjašević. Pored navedenih zdravstvenih ustanova postoji šest privatnih stomatoloških ordinacija. Broj ambulanti u ruralnim područjima je 9.

Ispravnost pitke vode vrši Kantonalni Zavod za Javno zdravstvo u suradnji sa komunalnim preduzećem iz Zavidovića.

Nepostojanje sportskih sala u nekim od škola negativno se odražava na zdravlje djece.

Specifične bolesti za naš kraj, kao posljedica uticaja životne sredine i načina života su TBC, horonarne bolesti, oboljenja respiratornog sistema, oboljenja cirkularnog sistema te karies.

Projekti i programi za edukaciju i preventivnu zdravstvenu zaštitu realizuju se u sklopu porodične medicine kao obavezujući dio rada. Stomatolog vrši povremene posjete školama realizirajući određene projekte edukacije i prevencije zdravlja.

Dostupnost opijata - alkohol i cigarete čija je prodaja strogo zabranjena populaciji mlađoj od 18 godina je veoma velika. U blizini škola se nalaze ugostiteljski objekti i trgovачke radnje koje vrše prodaju i alkohola i duhanskih proizvoda maloljetnicima. Ovi objekti nalaze se na manjoj udaljenosti od školskih objekata od one koju zakon propisuje. Mogućnost uzimanja lijekova strogo je kontrolirana važećim propisima i pravilima čega se apoteke uglavnom pridržavaju. Za svaki izdati lijek njegov recept se evidentira, gdje odgovarajuće inspekcije i kontrole mogu dobit na uvid.

Zdravstvenu zaštitu u 2016. god. pružalo je ukupno 34 doktora medicine od čega je 21 specijalista, 2 doktora stomatologije i 86 zdravstvena tehničara.

Borba protiv bolesti ovisnosti

Veoma značajan segment brige o mladima je i razvoj programa tretmana, prevencije i rehabilitacije narkomanije, jer je narkomanija u bliskoj vezi sa maloljetničkom delikvencijom, zaraznim bolestima, agresivnošću, gubitkom socijalne mreže, prekidom školovanja, razaranju porodica itd.

Značajan iskorak kada je u pitanju ovaj problem napravila je Vlada Zeničko-dobojskog kantona osnivanjem JZU Kantonalni zavod za borbu protiv bolesti ovisnosti. Time su tretman, prevencija i rehabilitacija narkomanije postali kontinuirani, s visokom stopom dostupnosti mlađima, bazirani na savremenim principima. Dostupnost svih usluga omogućena je

margilizovanim grupama, a holistički pristup usmjerava pažnju na sve elemente bitne za poboljšanje kvalitete života ovisnika.

U sklopu Doma zdravlja općine Zavidovići postoji centar za mentalno zdravlje koji obavlja poslove iz svoje nadležnosti. U centru za mentalno zdravlje Općine Zavidovići zaposleni su dr neuropsihijatar, dvije mdicinske sestre / tehničar i mr.sc. psiholog.

Zdravstveno stanje mladih na općini Zavidovići

Natalitet u protekloj godini iznosio je 1,24 %, mortalitet 1,01% tako da je prirodni priraštaj 0,23%.

Oboljenja i stanja djece uzrasta 0 - 6 godina

Kod djece uzrasta 0 - 6 godina, u protekloj godini registrirano je ukupno 3.492 oboljenja.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva
1.	Oboljenja respiratornog sistema	1.855
2.	Oboljenja kože i potkožnog tkiva	268
3.	Oboljenja uha i mastoidnog nastavka	94
4.	Oboljenja hematopoetskog sistema	27
5.	Oboljenja digestivnog sistema	51

Oboljenje i stanja školske dejece i mladih

Kod školske djece i mladih, u protekloj godini registrirano je ukupno 3.987 obolenja.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva
1.	Oboljenja respiratornog sistema	1.822
2.	Oboljenja kože i potkožnog tkiva	199
3.	Oboljenja digestivnog sistema	245
4.	Oboljenja oka i adneksa	52
5.	Oboljenja genitourinarnog sistema	44

Stomatološka oboljenja kod djece predškolskog uzrasta

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva
1.	Oboljenja zubne pulpe i periapikalnog tkiva	253
2.	Druga oboljenja vilice	136
3.	Zubni karijes	195

Oboljenja kod djece i mladih

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva
1.	Oboljenja zubne pulpe i periapikalnog tkiva	1.563
2.	Zubni karijes	1.926
3.	Druga oboljenja vilice	2.171

CILJEVI:

1. Promovisati zdrav stil života u urbanim i ruralnim područjima općine.
2. Promovisati aktivno učešće mladih u stvaranju zdrave i nezagađene životne sredine.
3. Podržati preventivne programe koji imaju za cilj zaštitu zdravlja mladih (posebno bolesti ovisnosti, seksualno i reproduktivno zdravlje).
4. Smanjiti porast broja uživalaca opojnih droga, alkohola i duhanskih proizvoda.

STRATEŠKI PLAN I NOSIOCI AKTIVNOSTI:

1. **Strateški cilj:** Predavanja i reklamne kampanje kojim bi se ukazalo na prednosti zdravog načina života.
Nosioci aktivnosti: "Dom zdravlja" Zavidovići i nevladin sektor
Rok: kontinuirano
2. **Strateški cilj:** Edukacije i promotivne kampanje na jačanju saradnje i aktivizma mladih na zaštiti i unaprjeđenju životne sredine.
Nosioci aktivnosti: "Dom zdravlja" Zavidovići i nevladin sektor
Rok: kontinuirano
3. **Strateški cilj:** Godišnje realizovati programe zdravstvene edukacije i organizovanje pregleda u školskim ustanovama, obezbjediti besplatno testiranje za narkotike
Nosioci aktivnosti: "Dom zdravlja" Zavidovići
Rok: kontinuirano
4. **Strateški cilj:** Intenzivirati rad nadležnih inspekcija u cilju boljeg sprovođenja Zakona o zabrani prodaje alkohola i duhanskih proizvoda mladima
Nosioci aktivnosti: nadležni organi uprave
Rok: kontinuirano

SOCIJALNA ZAŠTITA I STANDARD MLADIH**Socijalna zaštita mladih**

Socijalna zaštita je organizirana djelatnost države, usmjerena na osiguranje socijalne sigurnosti građana i njihovih porodica u stanju socijalne potrebe i kao takva Ustavom i zakonom je definisana kao djelatnost od posebnog općeg društvenog interesa.

Na nivou Bosne i Hercegovine nije zakonom regulisana oblast socijalne zaštite nego je prenesena u nadležnost entiteta. U okviru Federacije BiH dio socijalne zaštite prenesen je na nivo kantona, odnosno općina.

Socijalnom potrebom smatra se trajno ili privremeno stanje u kome se nalazi građanin ili porodica, prouzrokovano ratnim događanjima, elementarnim nesrećama, općom

ekonomskom krizom, psihofizičkim stanjem pojedinca ili drugim razlozima koji se ne mogu otkloniti bez pomoći drugih lica. (Zakon o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice s djecom, član 11., stav 1. i 2., "Službene novine FBiH", broj: 36/99).

Zakoni regulišu ostvarivanje prava na socijalnu zaštitu prema kategorijama, a ne prema stvarnoj potrebi i nivou ugroženosti pojedinca. Zbog ovakvog zakonskog rješenja veliki broj građana, koji su u potrebi za socijalnom zaštitom, je ne ostvaruju jer ne pripadaju nekoj od zakonom predviđenih zaštićenih kategorija.

Određene kategorije stanovništva, kao što su žene, naročito one koje koriste porodiljsko odsustvo, djeca i mladi, osobe sa invaliditetom nemaju adekvatnu zaštitu. Žene-porodilje izložene različitim pritiscima ili iz straha da će izgubiti posao, vraćaju se sa porodiljskog mjesec-dva nakon poroda, iako domaće zakonodavstvo predviđa mogućnost od godinu dana porodiljskog odsustva. Veliki broj žena vraća se na posao mnogo prije isteka porodiljskog odsustva i zbog naknada koje su nedovoljne i destimulirajuće, što je jednim dijelom uzrok pada nataliteta u BiH. Zabilježen je i porast zloupotrebe djece zbog rada na ulici ili prosjačenja. Prisiljavanje djece na ovakav rad najčešće se vrši od strane roditelja, a opravdava se osiguravanjem egzistencije porodici. Ovakav rad djece je zabranjen domaćim zakonima i krajnje je štetan za djecu. Ne postoji efikasan sistem zaštite djece koji bi ih trebao ukloniti s ulice, a članove porodice koji na ovakav način zloupotrebljavaju i iskorištavaju djecu, trebalo bi drastično sankcionisati. Ne postoji odgovarajući i dovoljan broj institucija za zaštitu, smještaj i obrazovanje ove djece. Zbog ignorisanja ovog problema, posljednjih godina zabilježen je značajan porast maloljetničke delikvencije, te slučajeva višestrukih povratnika u vršenju krivičnih djela među maloljetnicima.

Osnovnu djelatnost socijalne zaštite u općini Zavidovići sprovodi JU Centar za socijalni rad Zavidovići. Preko Centra se ostvaruju prava na sve zakonom predviđene oblike socijalne zaštite:

- stalna novčana pomoć,
- jednokratna i privremena novčana pomoć,
- novčana naknada zaposlenim i nezaposlenim porodiljama,
- dječiji dodatak,
- novčana naknada za tjelesno oštećenje,
- osposobljavanje za život i rad,
- smještaj u ustanovu socijalne zaštite,
- briga o djeci bez roditeljskog staranja,
- zdravstvena zaštita.

Stalna novčana pomoć je novčana naknada nesposobnim za rad, odnosno spriječenim u ostvarivanju prava na rad, i to licima potpuno nesposobnim za samostalan rad i privređivanje, a ostvaruje se na osnovu Nalaza i mišljenja Instituta za medicinsko vještačenje, djeci do navršenih 15 godina života, a ako su na redovnom školovanju, do navršenih 27 godina života, ženi za vrijeme trudnoće, porođaja i poslije porođaja, u skladu sa propisima o radu, licima sa trajnim smetnjama u fizičkom i psihičkom razvoju, a uz uslov da nemaju dovoljno prihoda za izdržavanje (prihodi do 10% od prosječne plaće Kantona za svakog člana domaćinstva) i da nemaju članova porodice koji su po zakonu obavezni da ih izdržavaju ili ako ih imaju, da ta lica nisu u mogućnosti da izvršavaju obavezu izdržavanja. U finansiranju ovog oblika zaštite sa 60% sredstava iz budžeta učestvuje kanton, a 40% sredstava su iz Budžeta Općine. Visina pomoći kretala se od 123,25 KM do 135,50 KM mjesечно, zavisno od broja članova domaćinstva. Na području općine Zavidovići evidentirano je 6 korisnika stalne novčane pomoći starosti do 30 godina (ukoliko imaju djecu i supružnike nesposobne za rad i privređivanje, pravo na stalnu novčanu pomoć priznaje se i njima).

Jednokratna i privremena novčana pomoć je davanje materijalno neosiguranom licu ili porodici koja se nađe u stanju socijalne potrebe zbog liječenja, odlaska i povratka s liječenja, otpuštanja sa izdržavanja kazne zatvora, izvršavanja odgojne mjere, elementarne nepogode, pretrpljene prisilne migracije, repatrijacije, smrti jednog ili više članova porodice, iznenadnih nesretnih događaja u porodici i drugih okolnosti koje uzrokuju stanje socijalne potrebe. Jednokratna novčana pomoć može se odobriti istom licu najviše dva puta u toku kalendarske godine. Visina jednokratne novčane pomoći utvrđuje se u iznosu od 50,00 do 200,00 KM. Na području općine Zavidovići evidentirano je 12 mladih korisnika jednokratne ili privremene novčane pomoći.

Novčana naknada umjesto plaće ženi -majci u radnom odnosu za vrijeme dok odsustvuje s posla radi trudnoće, porođaja i njegove djeteta iznosi 80% od prosječne plaće koju je porodilja ostvarila u periodu od šest mjeseci prije početka korištenja porodiljskog odsustva. Novčana naknada zaposlenoj porodilji ne može biti veća od posljednje objavljene prosječne neto plaće Kantona, a ni manja od 200,00 KM. Zakonom o radu FBiH predviđeno je da žene - majka u radnom odnosu, a koja doji dijete, može raditi pola radnog vremena do godinu dana starosti djeteta i da ima naknadu plaće kao da radi puno radno vrijeme. Činjenica je da gotovo niti jedna majka ne koristi ovu pogodnost, najviše zbog toga jer poslodavci nisu spremni da snose troškove novčane naknade za vrijeme koje žena ne provede na radu. U 2016. godini pravo na novčanu naknadu porodilji u radnom odnosu ostvarila je 76 porodilja.

Novčana pomoć za vrijeme trudnoće i porođaja žene -majke koja nije u radnom odnosu ostvaruje se u vidu jednokratne novčane pomoći u iznosu od 150,00 KM po svakom novorođenčetu, novčane pomoći za opremu novorođenog djeteta u iznosu od 15% od posljednje objavljene prosječne plaće Kantona i novčanih davanja za pomoći u prehrani djeteta do šest mjeseci starosti i dodatnu ishranu majke -djojilje u mjesecnom iznosu od 10% od posljednje objavljene prosječne plaće Kantona. U 2016. godini pravo na novčanu naknadu ostvarila je 136 porodilja. Pravo na ovaj oblik zaštite imaju nezaposlene porodilje kod kojih mjesечni prihodi domaćinstva ne prelaze iznos od 50% od prosječne plaće Kantona iz prethodne godine.

Dječiji dodatak je novačna naknada koju ostvaruje porodica sa djecom koja se neposredno brine o djetetu, čiji mjesечni prihodi, po članu domaćinstva, ne prelaze iznos od 15% od posljednje objavljene prosječne neto plaće Kantona i utvrđen je u mjesecnom iznosu od 2% od posljednje objavljene prosječne neto plaće Kantona po djetetu, ukupno 1894 djece. Djetetu bez jednog ili oba roditelja, porodici koja ima dijete ometeno u fizičkom ili psihičkom razvoju i porodici u kojoj jedan ili oba roditelja imaju najmanje 60% oštećenja organizma, pripada pravo na dječiji dodatak bez obzira na imovinske uvjete i mjesечni iznos je 3% od posljednje objavljene prosječne neto plaće Kantona, ukupno 376 djece. Preko Centra pravo na dječiji dodatak je ostvarilo 1256 korisnika, odnosno dječiji dodatak primalo je 2270 djece.

Novčana naknada za tjelesno oštećenje je oblik zaštite lica sa 90% i 100% oštećenja organizma i ostvaruje se u vidu lične invalidnine, dodatka za njegu i pomoći od strane drugog lica i naknade za ortopedski dodatak. Ovo pravo zagarantovano je Zakonom o socijalnoj zaštiti FBiH. Evidentirano je 109 korisnika starosti do 30 godina koji imaju novčanu naknadu za tjelesno oštećenje.

Pravo na osposobljavanje za život i rad ostvaruju djeca ometena u psihofizičkom razvoju do navršenih 15 godina života kroz osnovno obrazovanje i odgoj u ustanovama namijenjenim djeci sa smetnjama u psihofizičkom razvoju ili u posebnim odgojnim grupama u odgovarajućim ustanovama za osnovno obrazovanje. Ukoliko dijete zbog psihofizičkih

sposobnosti nije bilo u stanju završiti sposobljavanje za život i rad u predviđenom roku, pravo na sposobljavanje za život i rad ostvaruje do navršenih 18 godina života. Pravo na smještaj u ustanovu radi sposobljavanja za život i rad ostvarilo je 3 djece.

Smještaj u ustanovu socijalne zaštite može ostvariti dijete ili odraslo lice kojem je potrebna stalna briga i pomoć u zadovoljavanju njihovih životnih potreba, a ne može ih ostvariti u vlastitoj porodici ili na drugi način. U ustanovama socijalne zaštite smješteno je 14 lica mlađih od 30 godina.

Briga o djeci bez roditeljskog staranja je oblik zaštite maloljetnih osoba bez roditeljskog staranja koja nisu u mogućnosti starati se o sebi, svojim pravima, interesima i obavezama. Na smještaju u drugoj porodici evidentirano je 9 djece bez roditeljskog staranja. Po Zakonu, porodični smještaj određuje se kao poseban oblik socijalne zaštite kojim se obezbjeđuje u drugoj porodici organizovan smještaj djece bez roditelja, djece lišene roditeljskog staranja i djece čiji je razvoj ometan prilikama u vlastitoj porodici.

Zdravstvenu zaštitu preko Centra ostvaruju određene kategorije lica koja nisu zdravstveno osigurana po drugom osnovu. To su korisnici prava na stalnu novčanu pomoć, civilne žrtve rata, osobe smještene u ustanovu socijalne zaštite, osobe pod starateljstvom. Pravo na zdravstvenu zaštitu ostvarilo je 458 osoba.

Civilna žrtva rata je lice kod kojeg je tokom rata ili neposredne ratne opasnosti, uslijed ranjavanja ili nekog drugog oblika ratne torture nastupilo oštećenje organizma, što uključuje mentalno oštećenje ili značajno narušavanje zdravlja ili nestanak ili pogibiju lica. Izmjenama i dopunama Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom, osobe koje su preživljele seksualno zlostavljanje i silovanje definisane su kao posebna kategorija CŽR te ostvaruju pravo na mjesečno lično novčano primanje. U Centru je evidentirano 66 korisnika na ličnu invalidninu i 57 korisnika porodične invalidnine.

Socijalni položaj mlađih

Trenutni položaj i standard mlađih zahtijeva višestruki pristup i potrebnu saradnju nadležnih institucija za socijalnu politiku, obrazovanje, rad i zapošljavanje, zdravstvo, te rad s mlađima, a što je uvjet za održivu politiku njihove socijalne uključenosti. Postojeći administrativno pravni aparat u BiH nema sposobnost da prepozna stvarne potrebe mlađih, u cjelini, pa ni specifičnih populacijskih grupa. Socijalna politika prema mlađim nije usmjerena na smanjenje siromaštva i socijalne isključenosti mlađih, niti na poboljšanje ukupnog društveno-ekonomskog položaja mlađih. U svakom društvu postoje posebne populacijske grupe koje su zbog svojih specifičnih karakteristika mnogo bliže granici siromaštva i socijalnom isključivanju od ostalih grupa. Populacija mlađih je osjetljiva grupa i mnogo bliža granici siromaštva nego populacija odraslih. Problemi mlađih su u vezi sa prijelazom iz doba mladosti u zrelo doba, a zbog društveno-ekonomске situacije u BiH, taj prijelaz je značajno produžen.

Najveći problemi mlađih su:

1. **Nezaposlenost** – mlađi bez obzira na stepen obrazovanja i zanimanje, teško nalaze posao i većina živi na teret roditelja ili radom "na crno", što dovodi do siromaštva, nezainteresovanosti mlađih za uključivanje u društvo, pesimizma kod mlađih i napuštanja zemlje.

2. Neriješeno stambeno pitanje – ne postoje povoljni krediti niti koji drugi oblik finansiranja od strane Kantona i Općine koji bi pomogli mladima pri kupovini stana ili izgradnji kuće.

3. Ne postoje odgovarajući prostori i dovoljan broj sadržaja za popunu slobodnog vremena, osim kladionica, zabavnih salona i kafića, a mlađi često navode kako se ništa zanimljivo ne događa u njihovom gradu.

4. Mlađi nisu dovoljno zastupljeni u vlasti, a u slučaju da jesu, nemaju mnogo uticaja na vlast. Ideje koje imaju mlađi teško mogu biti realizovane jer često nemaju podršku od strane vlasti.

5. Obrazovni sistem nije prilagođen potrebama mlađih, ne prati razvoj tehnologije i potrebe za radnom snagom, odnosno školuju se kadrovi za koje već godinama nema potrebe.

6. Male plaće zaposlenih i nizak standard – malobrojni zaposleni mlađi teško rješavaju stambeno pitanje, ne odlučuju se za rađanje više djece, ne mogu podmiriti sve životne troškove.

7. Nepostojanje podsticaja za rađanje, odnosno za rast nataliteta – zaposlene porodilje imaju malu novčanu naknadu za vrijeme porodiljskog odsustva, nema novčane nagrade svakoj porodilji niti porodicama koje imaju više djece.

Imajući u vidu navedeno, može se reći da veliki dio populacije mlađih spada u društveno isključenu grupu i da su mlađi bez ikakvog učešća u zajednici, da ne ostvaruju osnovna prava, da im je budućnost neizvjesna i da se njihov glas ne čuje kroz postojeće institucionalne mehanizme. Prilikom kreiranja plana socijalne politike prema mlađima u Zavidovićima treba voditi računa i o principima na kojima počiva socijalna politika: jednak tretman različitim grupama i smanjenje siromaštva, nejednakosti, marginalizacije, razvoj partnerstva u zajednici, umrežavanje, samoordrživost i dr.

C ILJEVI (*Socijalna zaštita i socijalni položaj mlađih*)

1. Organizovano i planski unaprijediti saradnju svih subjekata koji se bave socijalnom problematikom prema mlađima (općinski organ uprave sa odgovarajućim službama, Centar za socijalni rad, nevladine organizacije, mjesne zajednice, privatni sektor i druge javne ustanove).

2. Uspostavljanje institucionalnog okvira koji će omogućiti uključivanje mlađih kroz projekte namjenjene socijalno isključenim i ranjivim kategorijama mlađih (siromašni i nezaposleni mlađi, oni sa posebnim potrebama i iz disfunkcionalnih porodica, mlađi koji pripadaju manjinskim grupama, mlađi ženskog spola, samohrane majke, osobe koje su imale iskustvo s kriminalom, ovisnici o drogama, bolesni i na drugi način isključeni).

3. Regulisati ostvarivanje prava na socijalnu zaštitu prema stvarnoj potrebi i nivou ugroženosti, a ne prema kategorijama korisnika predviđenih zakonom, odnosno odbaciti uobičajeni pristup na polju socijalnih politika, a uspostaviti novi, osjetljiviji na specifične i savremene potrebe i interes mlađih.

4. Obezbijediti sredstva za novčanu pomoć roditeljima za svako novorođeno dijete i porodicama koje imaju više djece.

5. Spriječiti zloupotrebu djece zbog rada na ulici ili prosjačenja, a članove porodice koji na ovakav način zloupotrebljavaju i iskorištavaju djecu, drastično kazniti.

6. Stvaranje dugoročnih stambenih politika koje podrazumijevaju kreditiranje po povoljnim uvjetima na osnovu kadrovskog i pronatalitetnog modela i omogućavanje stambene gradnje kroz programe privatnog i javnog partnerstva.

7. Bolji uslovi za srednjoškolsko obrazovanje socijalno-ugroženih učenika.

8. Osigurati jednakopravnost polova u svim segmentima i na svim nivoima, i priznavanje zaposlenim muškarcima i ženama pravo na jednaku plaću za jednak vrijeđan rad.

9. Priznati mladim radnicima pravo na plaću koja će njima i njihovim porodicama osigurati doličan životni standard.
10. Osigurati tehničko i profesionalno obrazovanje svih osoba, uključujući i hendikepirane, uz savjetovanje s organizacijama poslodavaca i radnika, te omogućiti olakšice za pristup visokom obrazovanju, poštujući jedino kriterij individualne sposobnosti.
11. Poboljšati učinkovitost službi za socijalnu zaštitu kroz organizacijske reforme i pojednostavljenje procedura.
12. Promicati ili organizovati službe koje će primjenom metoda socijalnog rada pridonijeti dobrobiti i razvoju pojedinaca i grupa u zajednici, kao i njihovom prilagođenju socijalnoj sredini.
13. Osigurati da svako može od nadležnih službi dobiti savjet i pomoć nužnu da bi spriječio, uklonio ili ublažio stanje lične ili porodične ugroženosti.

STRATEŠKI PLAN I NOSIOCI AKTIVNOSTI

1. Strateški cilj: Promicati ekonomsku, pravnu i socijalnu zaštitu porodičnog života, posebno pomoću socijalnih i porodičnih potpora, poreznih olakšica, poticanja gradnje stanova prilagođenih potrebama porodice, pomoći mladim domaćinstvima i drugim odgovarajućim mjerama, a radi osiguranja uslova potrebnih za puni razvoj porodice, kao osnovne jedinice društva.

Nosilac: Općina, Centar za socijalni rad, udruženja mlađih, NVO sektor, mediji

Rok: kontinuirano

2. Strateški cilj: Postići jednakosti na tržištu rada za sve mlade ljude i poboljšanje uslova za zapošljavanje mlađih, stvaranje uslova za jačanje omladinskog poduzetništva i zapošljavanja mlađih kroz pružanje finansijskih i nefinansijskih oblika podrške (olakšati proces registracije biznisa, kreditna podrška, program obuke i dokvalifikacije), spriječiti diskriminiranje mlađih ljudi na tržištu rada na osnovu starosti i osigurati da mlađi ljudi imaju iste uslove kao i drugi radnici i da ne budu iskorišteni kao izvor jeftine i neobavezne radne snage. Kako bi se spriječila diskriminacija, mlađi ljudi bi trebali biti informirani o svojim pravima u vezi sa radnim uslovima, potrebama tržišta rada i zakonskim procedurama.

Nosilac: Općina, mediji, udruženja mlađih, NVO sektor, Zavod za zapošljavanje.

Rok: kontinuirano

3. Strateški cilj: Osigurati sredstva za stambeno zbrinjavanje mlađih putem dugoročnih kredita sa povoljnim uslovima, a na osnovu kadrovskog i pronatalitetnog modela.

Nosilac: Općina

Rok: kontinuirano

4. Strateški cilj: Osigurati besplatne mjesečne autobusne karte za socijalno-ugrožene učenike

Nosilac: Općina, Centar za socijalni rad, mjesne zajednice

Rok: kontinuirano

5. Strateški cilj: Spriječiti prosjačenje i rad djece na ulici

Nosilac: Ministarstvo unutrašnjih poslova, Centar za socijalni rad

Rok: kontinuirano

6. Strateški cilj: Osigurati novčanu pomoć roditeljima za svako novorođeno dijete i porodicama sa više djece

Nosilac: Općina

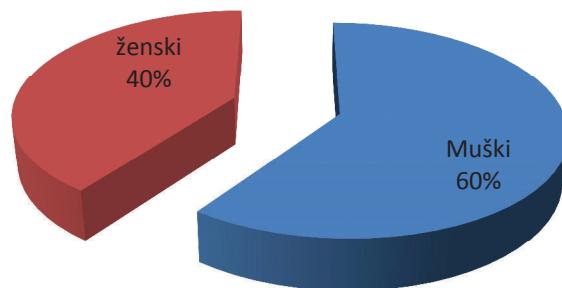
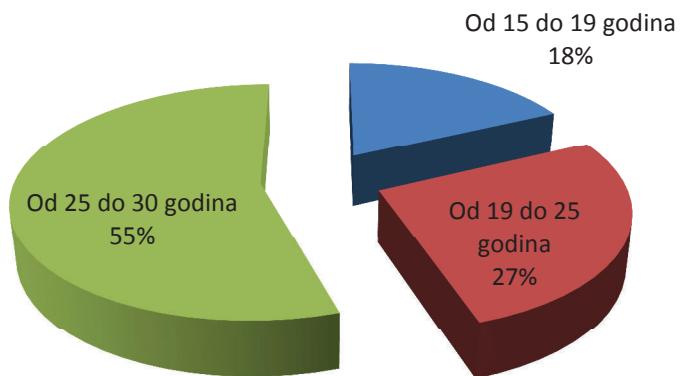
Rok: kontinuirano

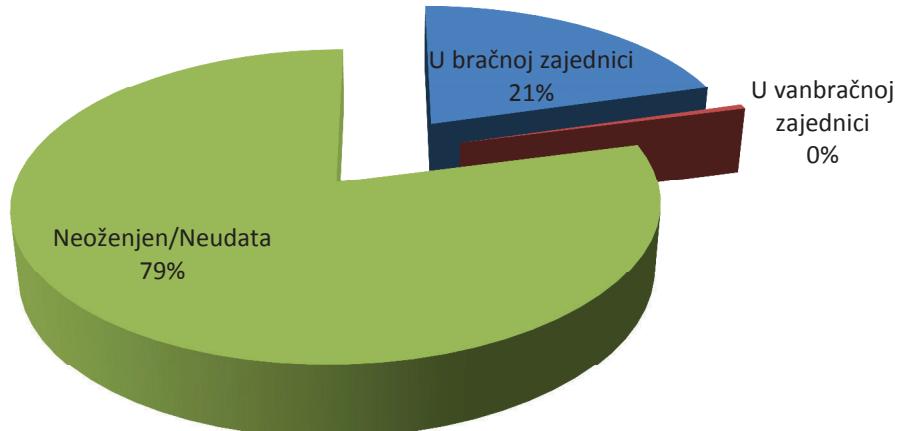
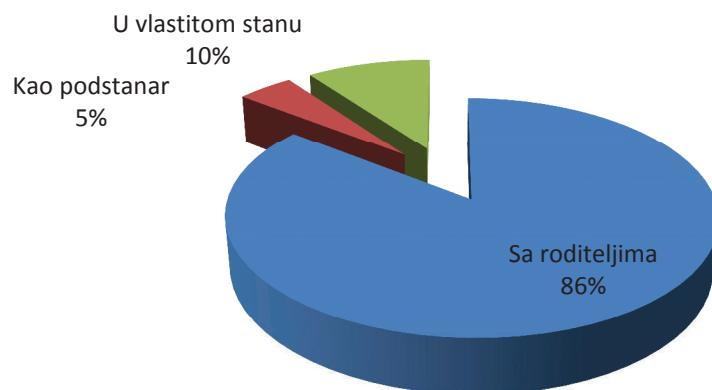
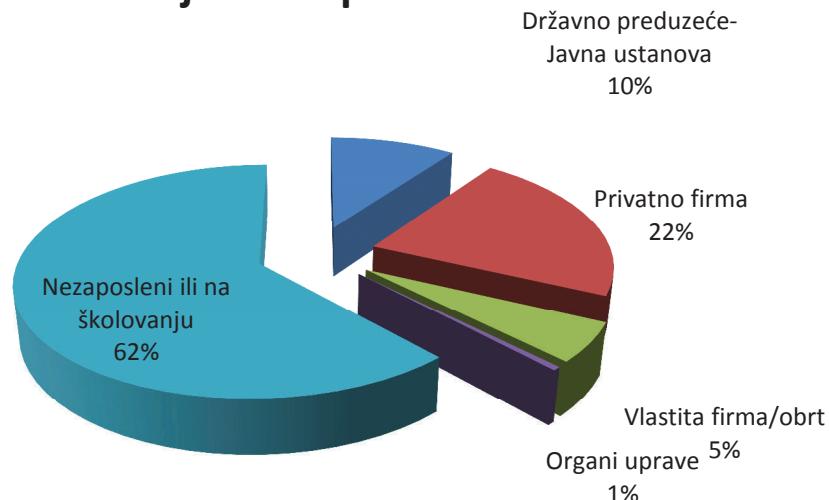
REZULTATI ANKETE

Radna grupa za izradu Strategije omladinske politike provela je *on-line* istraživanje o potrebama i problemima mladih ljudi. Rezultati istraživanja poslužili su za analizu općeg stanja u omladinskom sektoru i identifikaciju osnovnih problema i potreba, te u skladu sa tim, za definisanje osnovnih pravaca i ciljeva omladinske politike na lokalnom nivou.

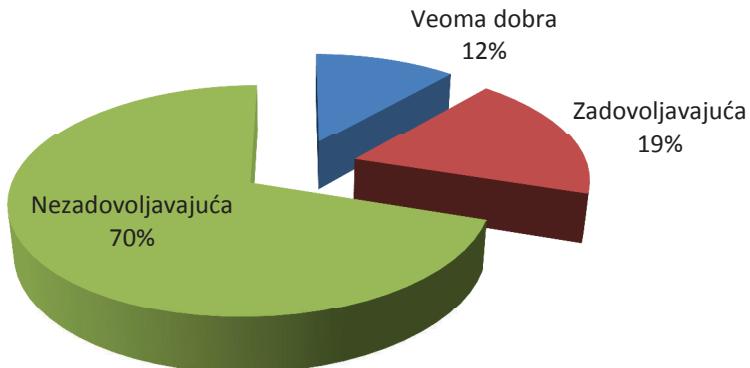
U sklopu dokumenta Strategija omladinske politike općine Zavidovići predstavljamo skraćenu verziju istraživanja (grafička obrada odgovora na anketna pitanja), odnosno najbitnije pokazatelje koji se odnose na probleme i potrebe mladih, iz različitih oblasti.

Istraživanjem je obuhvaćeno 200 mladih uzrasta od 15 do 30 godina, različitih zanimanja, stepena obrazovanja i radnog statusa.

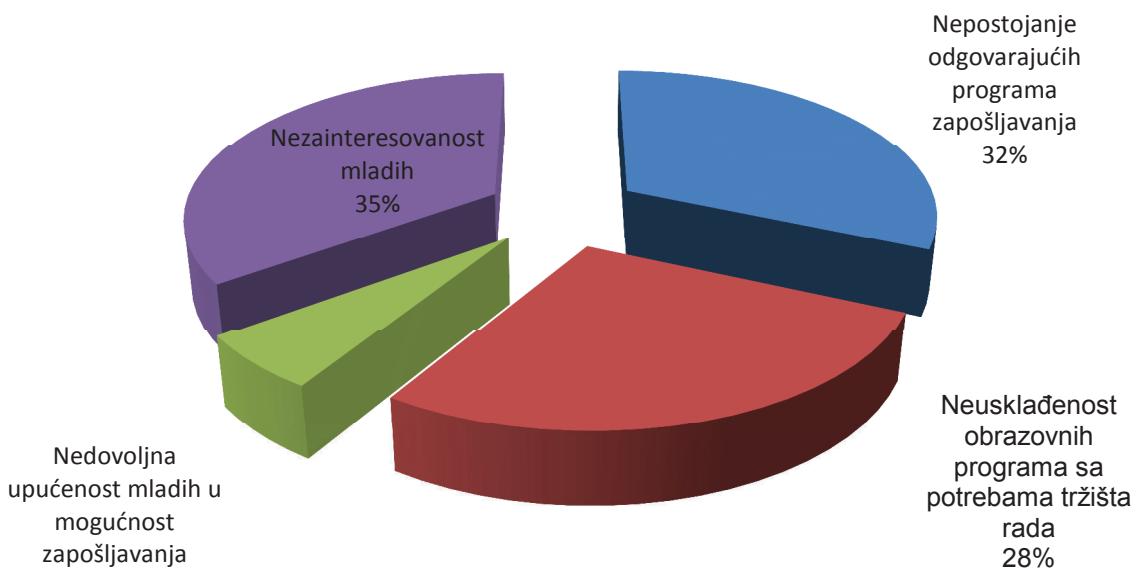
Spol ispitanika**Starost ispitanika**

Bračni status**Stanujem...?****Gdje ste zaposleni?**

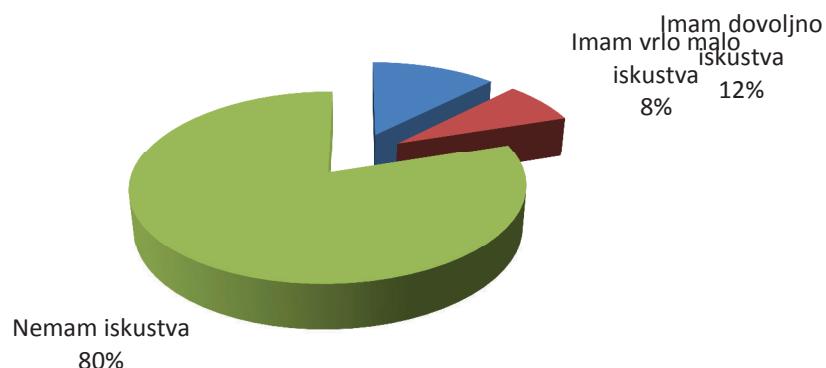
Kakva je mogućnost zapošljavanja u našem gradu?

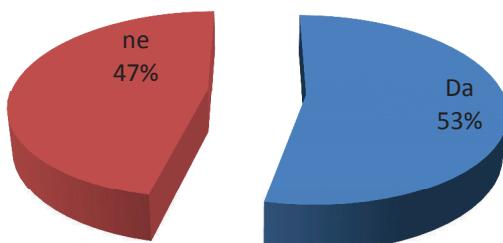
Šta doprinosi teškom zapošljavanju mladih?

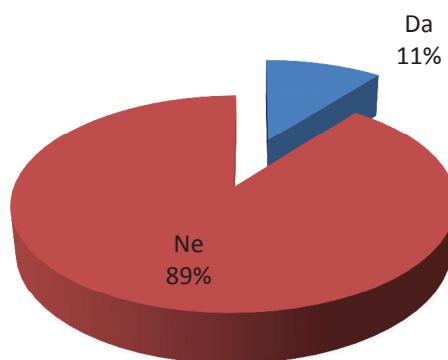
Kakva su vaša iskustva u malim biznisima i zapošljavanju ?

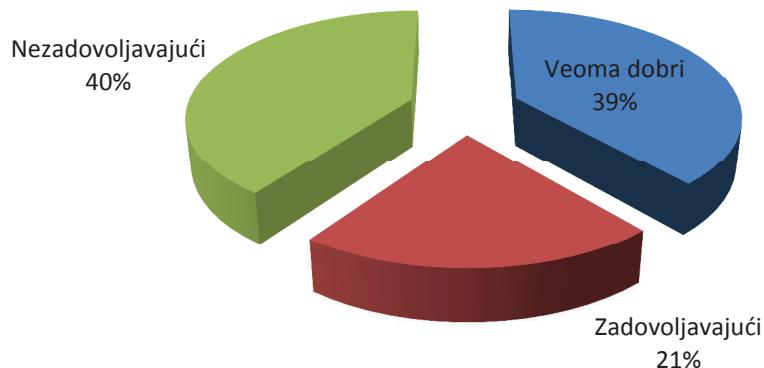
Da li znate napisati CV?

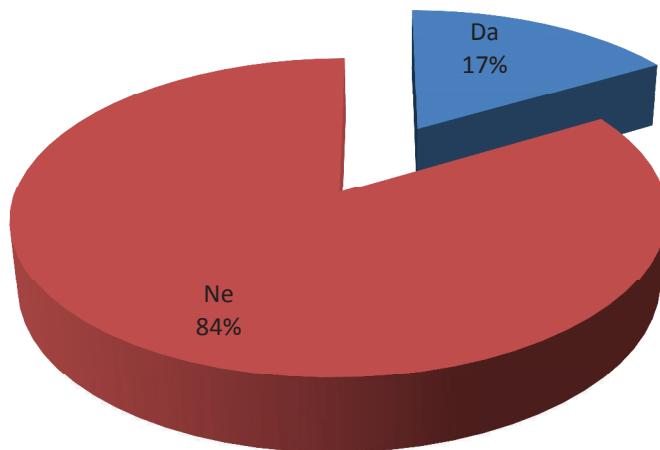
Da li znate napisati bizis plan?

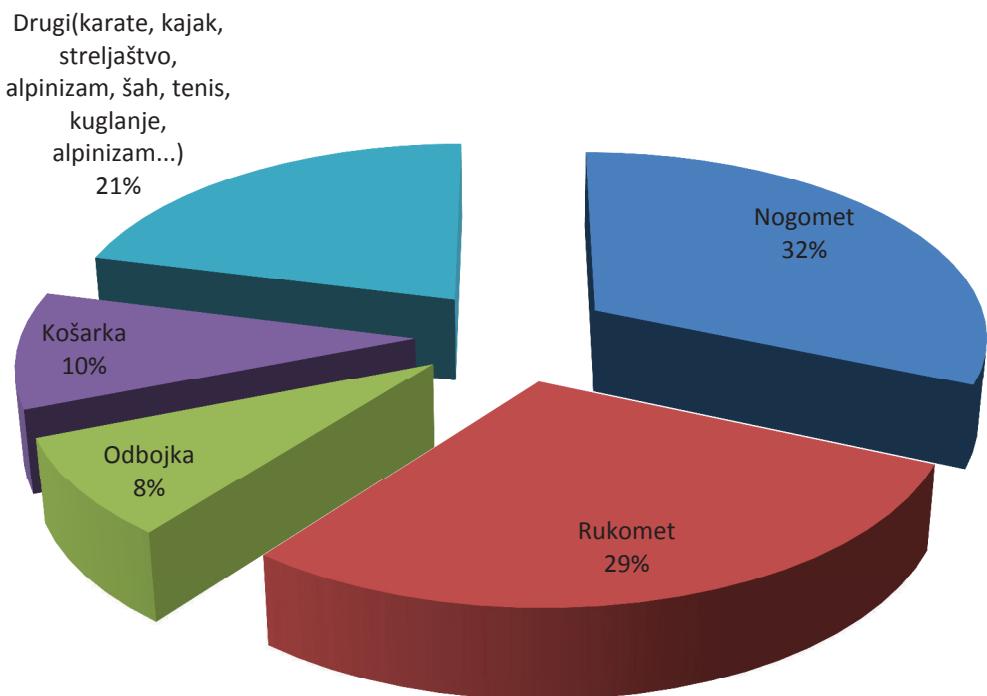
Kakvi su uslovi za bavljenje sportom na području općine zavidovići?

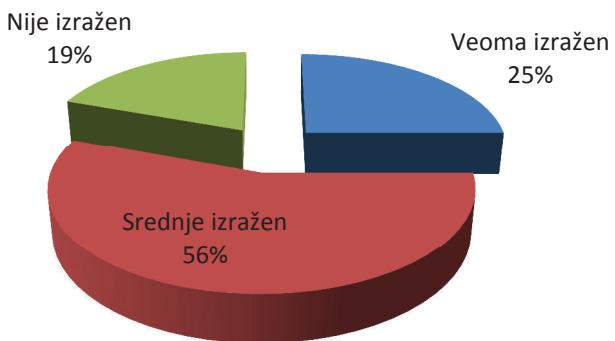
Da li se aktivno bavite nekim sportom?

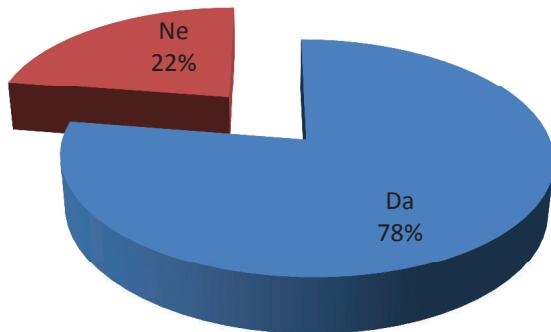
Razvoj kojeg sporta biste podržali na području općine Zavidovići?

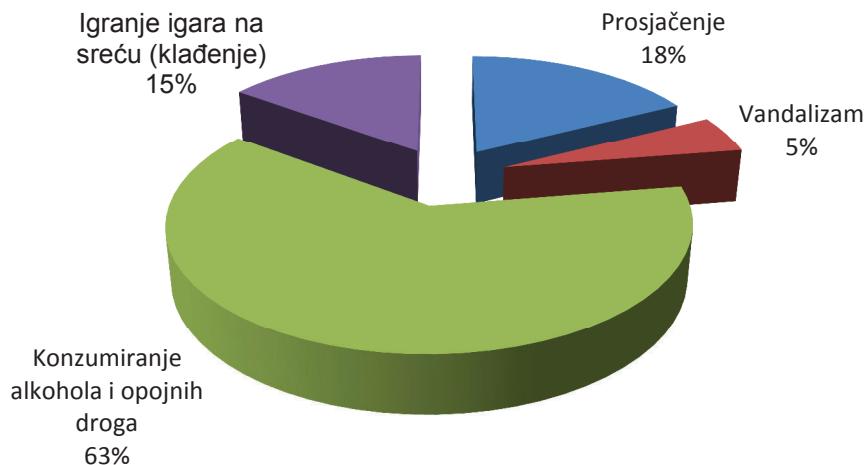
Da li je izražen problem maloljetničke delikvencije na području općine Zavidovići?

Da li smatrate da nadležni organi adekvatno rješavaju probleme maloljetničke delikvencije?

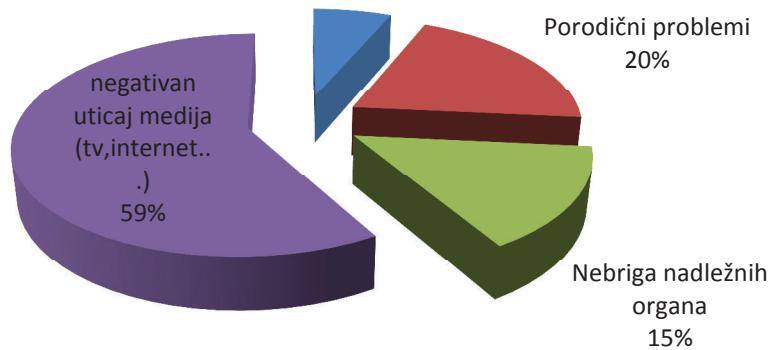

Koji oblik maloljetničke delikvencije je najizraženiji na području općine Zavidovići?

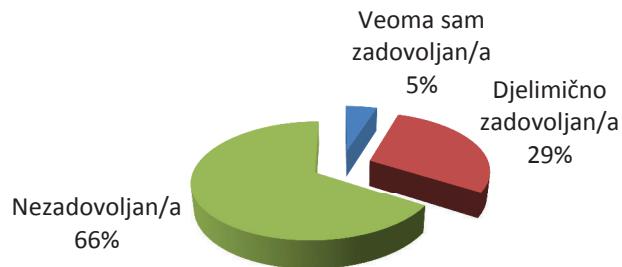

Šta najviše utiče na širenje maloljetničke delikvencije?

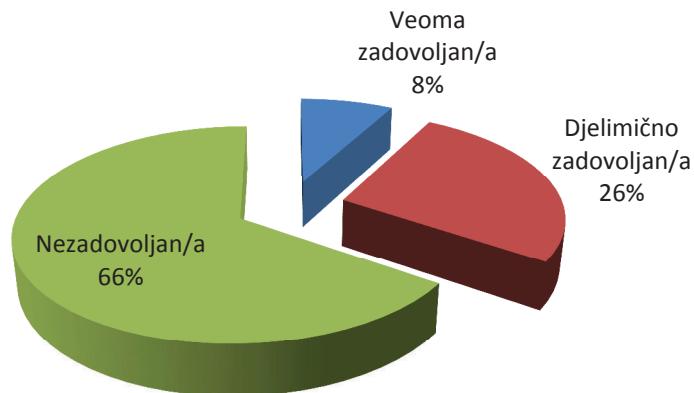
Loša ekonomска
situacija
8%

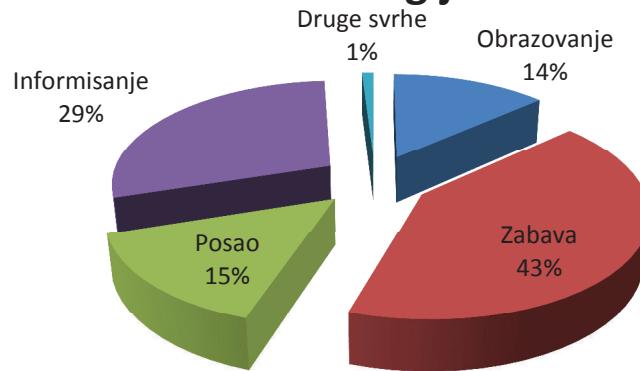
Da li ste zadovoljni kvalitetom obrazovnog sistema i stepenom kvaliteta stečenog znanja tokom školovanja?

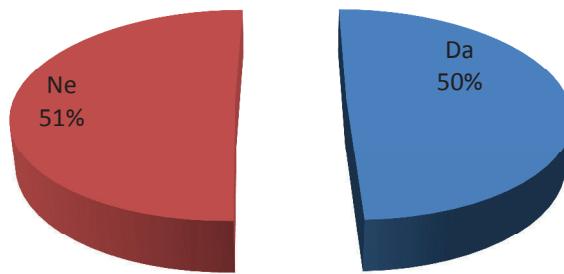
Da li ste zadovoljni izborom zanimanja u srednjim školama na području općine Zavidovići?

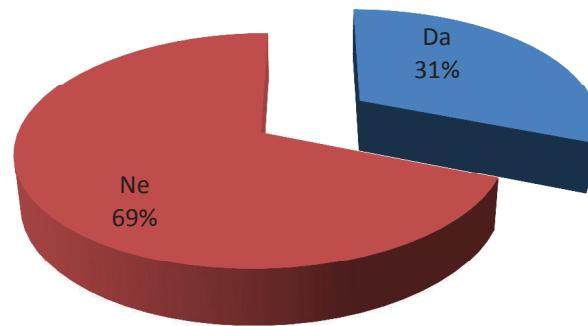
U koje svrhe koristite savremene informacione tehnologije?

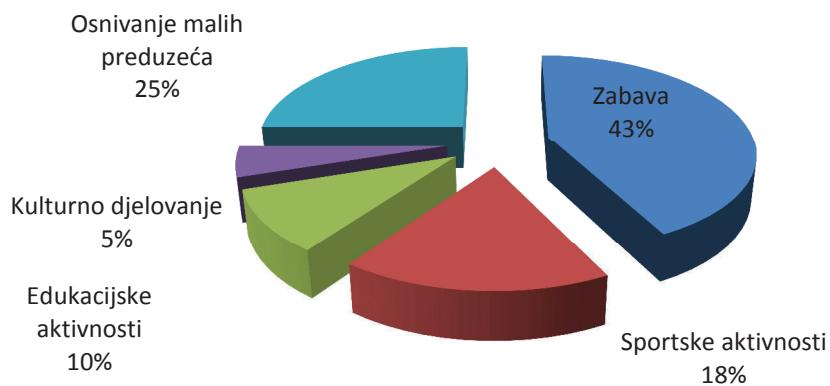
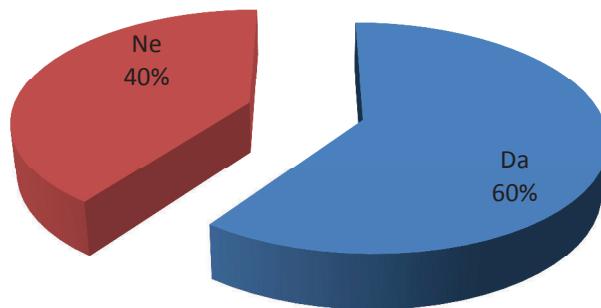

Da li znate šta podrazumijeva nevladin sektor?

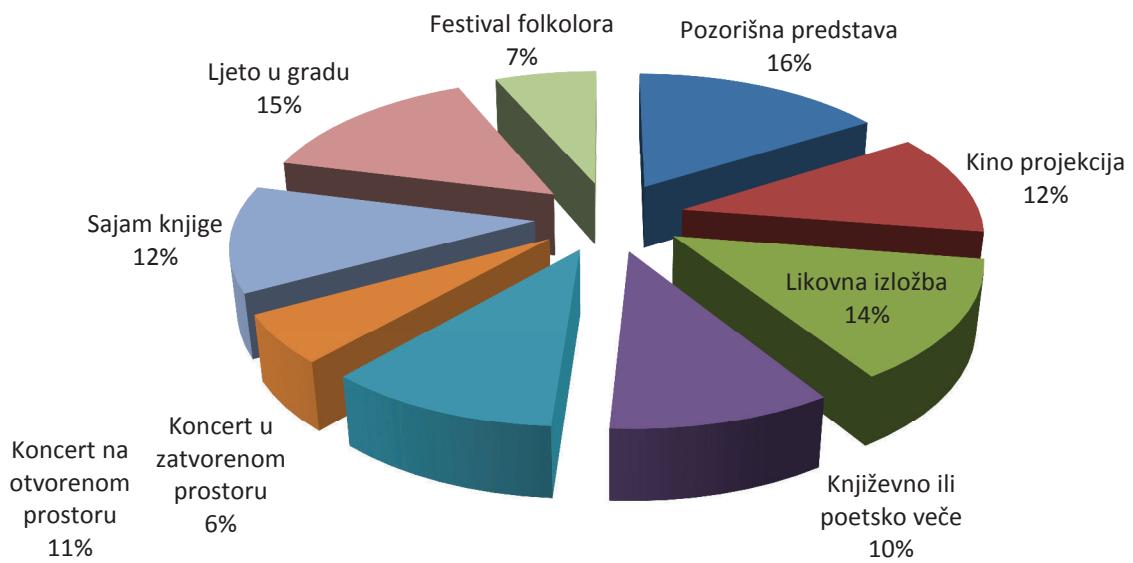

Da li ste aktivan član neke organizacije?

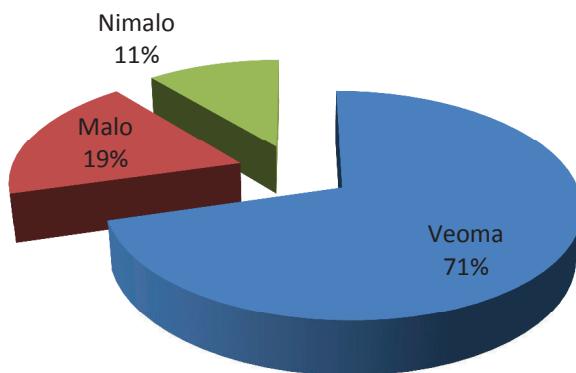

Da li ste pokušali osnovati omladinsko udruženje?**Šta je po vama prioritet u djelovanju omladinske organizacije?****Da li biste se uključili u formiranje Vijeća mladih?**

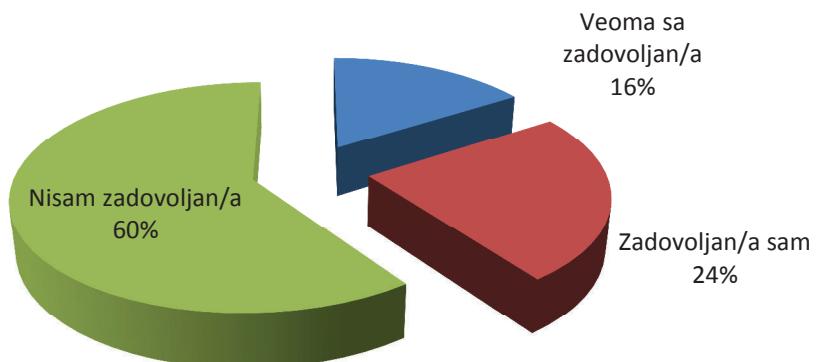
Koje kulturne događaje ili manifestacije biste najradije posjetili?

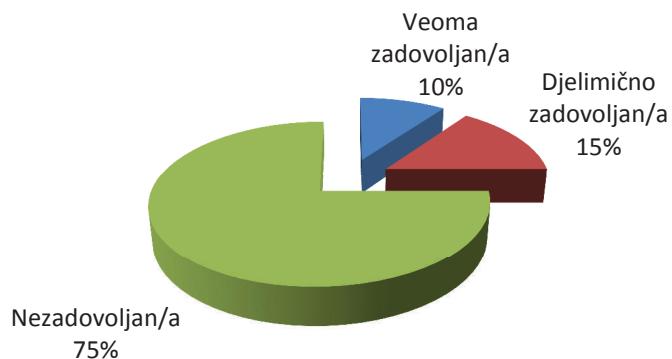
Koliko ste zainteresovani za kulturne sadržaje?

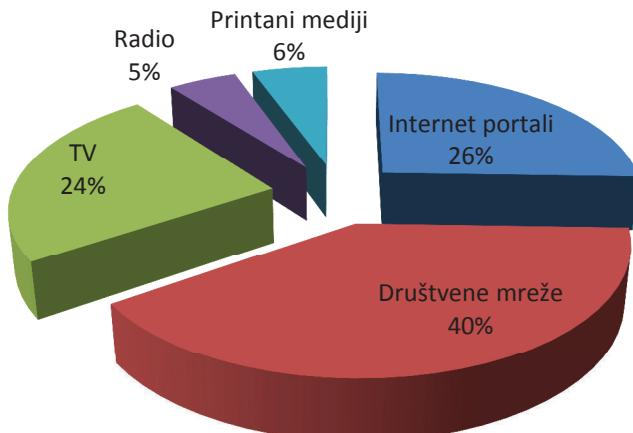
Da li ste zadovoljni svojim poznavanjem kulturno-historijske baštine?

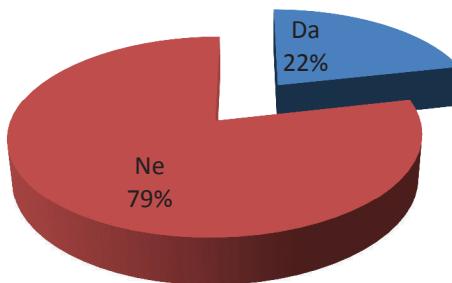
Da li ste zadovoljni kvalitetom informisanosti o dešavanjima na području naše općine?

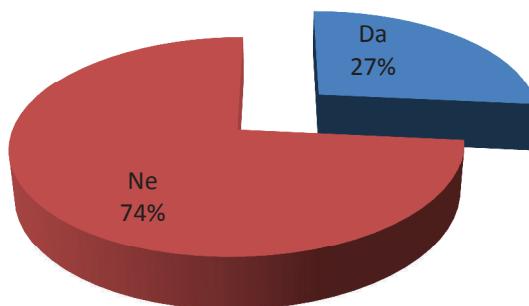
Koje medije najviše koristite za informisanje?

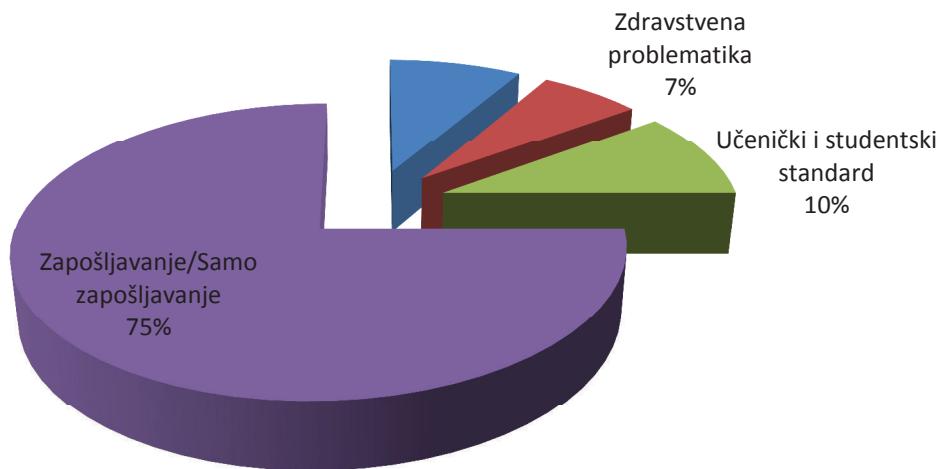
Da li mediji pružaju objektivnu sliku stanja na području naše općine?

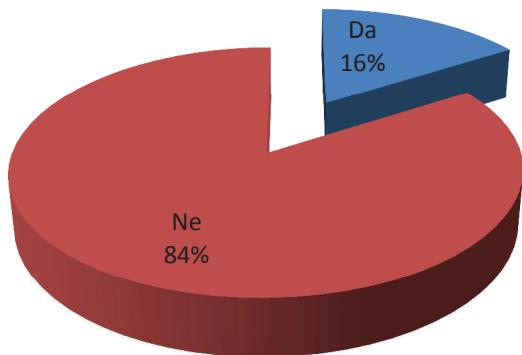
Da li su javni objekti prilagođeni osobama sa invaliditetom?

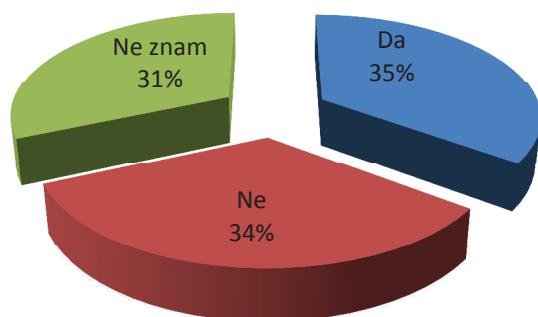
Rješavanje koje problematike mladih je po vama prioritetno?

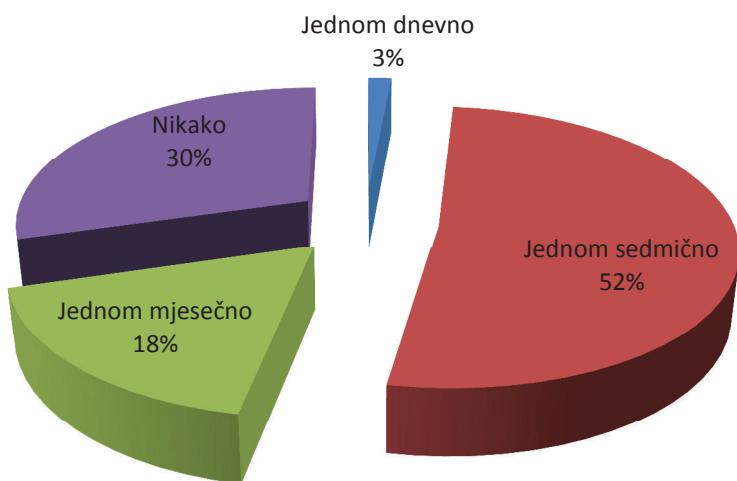
Da li mladi dovoljno brinu o vlastitom zdravlju?

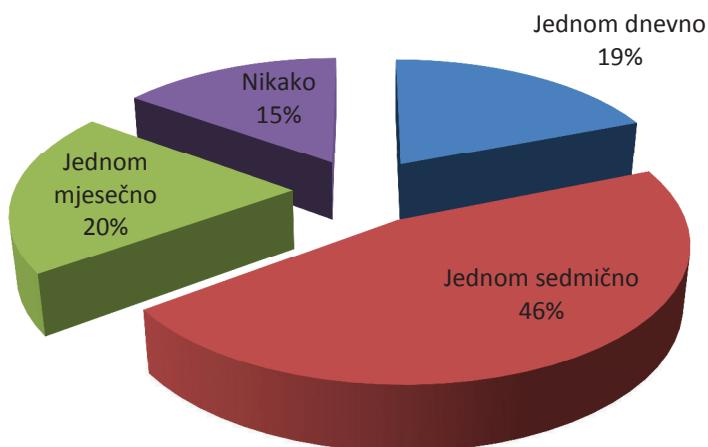
Da li ima dovoljno programa promoviranja zdravog načina života mladim?

Koliko često mladi konzumiraju alkoholna pića?

Koliko često mladi koriste droge i opojna sredstva?

ZAKLJUČAK

S obzirom da su Strategija omladinske politike Zeničko-dobojskog kantona za period 2009-2014. godine i Strategija omladinske politike općine Zavidovići za period 2011.-2015.godine, formalno i praktički van snage, javila se potreba za kreiranjem akta koji bi omladinsku politiku na lokalnom nivou stavio u strateške okvire.

Služba za upravu društvenih djelatnosti i opću upravu općine Zavidovići je u svom Programu radu Službe za 2017. godinu planirala izradu Strategije omladinske politike općine Zavidovići za period 2018.-2023. godina.

Pravni osnov za donošenje ovakvog jednog Strateškog dokumenta su:

- Statut Općine Zavidovići (“Službeni glasnik Općine Zavidovići” broj: 5/2008 i 5a/2008).
- Zakon o mladima Federacije Bosne i Hercegovine (“Službene novine F BiH”, broj: 36/10), kojim se regulišu obaveze općinskih, kantonalnih i federalnih organa vlasti prema mladima, a u član 4. stav 7. se kaže:

“Strategija prema mladima jeste dokument institucija vlasti sa programskim pristupom djelovanja prema mladima što uključuje definirane probleme i potrebe mlađih, strateške pravce djelovanja te ciljeve strategije i mjere za realizaciju ciljeva strategije”.

Osnova za sagledavanje omladinske problematike i donošenje Strategije omladinske politike općine Zavidovići su odredbe Statuta Općine Zavidovići u kojima je utvrđeno da Općina u okviru samoupravnog djelokruga rada osigurava **lokalne potrebe stanovništva u oblasti brige o djeci, obrazovanja i vaspitanja, informisanja, rada i zapošljavanja, socijalne i zdravstvene zaštite, kulture, fizičke kulture i sporta**.

Općinski načelnik Zavidovići imenovao je Radnu grupu za izradu Strategije omladinske politike općine Zavidovići 2018.-2023. godina, u sastavu:

1. Hrvić Muamer, predsjednik Komisije, lokalna uprava;
2. Jalmanović Sanel, član, JU "Centar za kulturu" Zavidovići;
3. Mujanović Midhat, član, oblast obrazovanja;
4. Sinanović Dino, član, predstavnik NVO sektora;
5. Horozović Sabahudin, član, "Biro za zapošljavanje" Zavidovići;
6. Husić Haris, član, oblast obrazovanja;
7. Hasičić Adnan, član, oblast sporta;
8. Avdičević Belmin, član, predstavnik "Centra za socijalni rad" Zavidovići;
9. Šušić Aldin, član, "Razvojna agencija" Zavidovići;
10. Bošnjaković Hakija, član, oblast zdravstva;
11. Muhić Jasmin, član, predstavnik NVO sektora.

Radna grupa je pribavila potrebnu dokumentaciju, izvršila procjenu i provela ispitivanje trenutnog položaja mlađih na području općine, te nakon toga pripremila Nacrt Strategije omladinske politike i dostavila ga u Kabinet Općinskog načelnika na dalji postupak prema Općinskom vijeću Zavidovići. Zaključkom Općinskog vijeća broj: 01-05-4024/17-AP-4 od 29.11.2018. godine usvojen je Nacrt Strategije omladinske politike za period 2018.-2023. godina.

Izrađena Strategije omladinske politike općine Zavidovići bit će odgovor i na brojne inicijative udruženja građana - nevladinog sektora za donošenje i realizaciju projekata u različitim oblastima života i rada mlađih u općini Zavidovići.

Značajan dio Budžeta Općine već je usmjeren u oblasti u kojima mlađi direktno ili indirektno zadovoljavaju svoje potrebe i ostvaruju svoja prava kao što su: učenički i studentski standard, kultura, fizička kultura i sport, podrška nevladinom sektoru, podrška omladinskoj politici, zaštita porodice, zaštita djece sa posebnim potrebama, uređivanje i izgradnja zabavno-sportskih objekata. U svakoj narednoj budžetskoj godini treba pratiti planirane aktivnosti iz Strategije i obezbjeđivati potrebna finansijska sredstva u okviru mogućnosti Općinskog Budžeta.

PREDSJEDAVAJUĆI
OPĆINSKOG VIJEĆA
(M.P.) Redžo Seferović, s.r.